

PERHEVÄKIVALTA RIKOSPROSESSISSA

- selvitys Espoossa toteutetusta yhteistyökokeilusta 2001-2002

JARI HAUTAMÄKI

JUKKA KASKI

HEIKKI POUKKA

Tiivistelmä

Lyömätön Linja Espoossa, Espoon poliisi ja Espoon kihlakunnan syyttäjäosasto aloittivat 1.1.2001 yhteistyökokeilun, jonka lähtökohtana oli löytää uusia keinoja perheväkivallan katkaisemiseen ja ehkäisemiseen. Kokeilulla pyrittiin tavoittamaan espoolaisia miehiä, jotka ovat rikosepäiltyinä naisiin tai lapsiin kohdistuvasta väkivallasta.

Kokeilun yleisenä tavoitteena oli selvittää miten lainsäädäntöä, poliisi- ja oikeusviranomaisten toimintaa sekä palvelujärjestelmää tulisi kehittää, että perheväkivallan tekijän rikosoikeudellinen vastuuttaminen ja väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäiseminen toteutuisi nykyistä paremmin.

Kokeilun tarkoituksena oli selvittää millaiseksi rikosprosessi muodostuu niissä tapauksissa, joissa syyttäjä nostaa syytteen vaikka väkivallan uhri on nimenomaan pyytänyt, että syytettyä ei nostettaisi tai uhri on ilmoittanut ettei hänellä ole rangaistusvaatimuksia. Tarkoituksena oli myös selvittää sitoutuvatko miehet vapaaehtoisesti Lyömätön Linja Espoossa -toiminnan ylläpitämään Väkivallan katkaisu -ohjelmaan, ja voidaanko rikosprosessin rinnalle liittää hoitoa.

Kokeilun aikana poliisi ei ohjannut perheväkivaltatapauksia sovitteluun. Sen sijaan väkivallasta epäilty henkilö neuvottiin Lyömättömään Linjaan, jonka tavoitteena oli sitouttaa hänet Väkivallan katkaisu -ohjelmaan. Periaatteena oli, että ohjelman suorittamisella väkivallan tekijä ei välty syytteeltä, vaan mies voisi sen avulla katkaista ja ennaltaehkäistä väkivallan käyttönsä. Syyteharkinnassa väkivallan uhrin ”vakaata tahto” pykälälle pyrittiin jättämään mahdollisimman vähän painoarvoa. Tavoitteena oli terävöittää perheväkivaltatapauksien seuraamuskäytäntöä ja antaa kansalaisille viesti siitä, että parisuhteessa tapahtuva väkivalta on tuomittavaa ja siitä seuraa rangaistus.

Yhteistyökokeilun tulokset osoittavat, että Espoon mallin mukainen yhteistoimintamenettely, syytekynnyksen madaltaminen ja syytteen nostaminen asianomistajan vastakkaisesta tahdosta huolimatta ovat lähes poikkeuksetta johtaneet tuomioon käräjäoikeudessa. Perheväkivalta-asioiden käsittelyn keskittäminen samalle käräjäpäivälle on terävöittänyt seuraamuskäytäntöä. Perheväkivaltaa on tällöin käsitelty laajemmasta rikosoikeudellisesta näkökulmasta, eikä vain yksityisasiana. Pahoinpitelyn laatu, määrä ja toistuvuus on ollut syyttämisen- ja tuomitsemiskäytännön perusteena, ei niinkään se, vaatiiko asianomistaja rangaistusta. Kokeilusta saadut tulokset tukevat vahvasti sitä, että rikoslain 21 luvun 17 § voidaan kumota.

Yhteistyökokeiluun osallistuneet toimijat ovat havainneet puutteena sen, että Suomen lain mukaan perheväkivallasta epäiltyä henkilöä ei voida velvoittaa sitoutumaan väkivallan katkaisuojelmaan. Poliisin ja Lyömättömän Linjan kokemukset ovat samansuuntaisia siinä, että miehiä on välillä vaikea saada ymmärtämään, että ohjelmaan sitoutuminen on tärkeää sekä hänen itsensä että koko perheen kannalta. Toisaalta miehiltä on myös tullut hyvää palautetta siitä, että poliisi on ohjannut heidät Lyömättömään Linjaan, jonka avulla väkivallan lopettaminen on ollut mahdollista.

Suomessa tulisi kehittää väkivallan tekijöille tarkoitettuja väkivallan katkaisuohjelmia ja ne tulisi saattaa rikosprosessin rinnalle. Perheväkivallan rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää tulisi selkeyttää niin, että esimerkiksi ehdolliseen tuomioon sisältyisi määräys, jolla väkivaltaa käyttänyt henkilö velvoitettaisiin osallistumaan heille tarkoitettuihin väkivallan katkaisuojelmiin.

SISÄLTÖ

JOHDANTO	4
1 PERHEVÄKIVALTA RIKOSPROSESSISSA YHTEISTYÖMALLI 2001-2002..	4
1.1 Lähtökohdat	4
1.2 Kokeilun tarkoitus	5
1.3 Yhteistyömallin kuvaus ja periaatteet	6
2 ESPOON POLIISIN KOKEMUKSET YHTEISTYÖMALLISTA.....	14
2.1 Taustaa	14
2.2 Kokemukset	15
2.3 Johtopäätökset	16
3 SELVITYS PERHEVÄKIVALTATAPAUSTEN SYYTEHARKINNASTA	17
3.1 Taustaa	17
3.2 Syyteharkintaan tulleet tapaukset	18
3.3 Johtopäätökset	30
4 MIEHET VÄKIVALLAN KATKAISU -OHJELMASSA.....	33
4.1 Taustaa	33
4.2 Kokemukset	33
4.3 Johtopäätökset	36
Lähteet	37
Liite 1. Lyömätön Linja Espoossa -toiminta.....	38
Liite 2. LYÖMÄTÖN LINJA ESPOOSSA -Yhteistyöverkosto:	51

JOHDANTO

Tässä selvityksessä kuvataan 1.1.2001 käynnistyneen Lyömätön Linja Espoossa, Espoon poliisin ja Espoon kihlakunnan syyttäjäsoston yhteisesti kehittämän Perheväkivalta rikosprosessissa -yhteistyömallin kokemuksia vuosilta 2001-2002. Selvityksessä tarkastellaan yhteistyökokeilun kokemuksia siihen osallistuneiden toimijoiden näkökulmasta.

Selvityksen **ensimmäisessä** osassa kuvataan Perheväkivalta rikosprosessissa -yhteistyömallin lähtökohtia, kokeilun tarkoitusta ja yhteistyömallin rakennetta sekä periaatteita. Selvityksen **toinen** osa käsittelee poliisin kokemuksia yhteistyömallin toiminnasta. Selvityksen **kolmas** osa käsittelee kokeilun aikana syyteharkintaan tulleita perheväkivaltatapauksia ja erityisesti sitä, miten rikoksen uhri on menetellyt esitutkinnan ja rikosprosessin aikana. Lisäksi selvitetään sitä millaiseen tulokseen oikeudenkäynti on johtanut. Selvityksen **neljäs** osa käsittelee Lyömätön Linja Espoossa -toiminnan kokemuksia Perheväkivalta rikosprosessissa-yhteistyömallista.

Tämän selvitystyön on käynnistänyt Johtava kihlakunnan syyttäjä Heikki Poukka. Alustavan selvitystyön syyteharkintaan tulleista tapauksista on tehnyt OTL. Anja Hannuniemi. Selvityksen lopulliseen muotoon ovat saattaneet Vastaava ohjaaja Jari Hautamäki Lyömätön Linja Espoosta, Rikoskomisario Jukka Kaski Espoon poliisin väkivaltarikosyksiköstä ja Johtava kihlakunnan syyttäjä Heikki Poukka Helsingin kihlakunnan syyttäjäsastosta.

1 PERHEVÄKIVALTA RIKOSPROSESSISSA YHTEISTYÖMALLI 2001-2002

1.1 Lähtökohdat

Lyömätön Linja Espoossa, Espoon poliisi ja Espoon kihlakunnan syyttäjäsasto aloittivat 1.1.2001 kokeilun, jonka lähtökohtana oli löytää uusia keinoja perheväkivallan katkaisemiseen ja ehkäisemiseen. Kokeilulla pyrittiin tavoittamaan erityisesti niitä espoolaisia miehiä, jotka ovat rikosepäilyinä naisiin tai lapsiin kohdistuvasta väkivallasta.

Taustalla oli eri tahojen huoli siitä, että nykyinen oikeusjärjestelmä ei riittävän tehokkaasti saata väkivaltaa

perheessään käyttäneitä miehiä rikosoikeudelliseen vastuuseen. Ongelmaksi on muodostunut uhrin ”vakaa tahto” -pykälä, joka on johtanut siihen, että suuressa osassa tapauksia syyttäjä on jättänyt syytteen nostamatta väkivallan uhrin niin pyytäessä. Valtakunnansyyttäjä on antanut asiaa koskevan ohjeistuksen, jossa edellytetään väkivaltarikosten seuraamuskäytäntöjen tiukentamista.

Toisena yhteisenä huolenaiheena oli, että vain pieni osa perheessään väkivaltaa käyttävistä miehistä hakee apua. Suomessa ei ole lainsäädäntöä, joka velvoittaisi miestä väkivaltaisen käyttäytymisen katkaisuohtelmaan. Miehen saaminen palvelujärjestelmän piiriin edellyttää viranomaisten tiivistä yhteistyötä ja oikeusjärjestelmän tulee tukea miesten hoitoonohjausta.

Perheväkivalta rikosprosessissa -yhteistyömallin ovat kehittäneet Vastaava ohjaaja Jari Hautamäki Lyömätön Linja Espoosta, Rikoskomisario Jukka Kaski Espoon poliisin väkivaltarikosyksiköstä, Johtava kihlakunnansyyttäjä Heikki Poukka Espoon kihlakunnan syyttäjäsastolta, Ylikonstaapeli Timo Knuutti Espoon poliisin väkivaltarikosyksiköstä, Ylikonstaapeli Jouni Räsänen Espoon poliisin hälytystoimistosta ja Ohjaaja J-P Salonen Lyömätön Linja Espoosta.

1.2 Kokeilun tarkoitus

Kokeilun yleisenä tavoitteena oli selvittää miten lainsäädäntöä, poliisi- ja oikeusviranomaisten toimintaa sekä palvelujärjestelmää tulisi kehittää, jotta perheväkivallan tekijän rikosoikeudellinen vastuuttaminen ja väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäiseminen toteutuisi nykyistä paremmin.

Kokeilun tarkoituksena oli selvittää:

- 1.** Millaiseksi rikosprosessi muodostuu niissä tapauksissa, joissa syyttäjä nostaa syytteen, vaikka väkivallan uhri on nimenomaan pyytänyt, että syytettä ei nostettaisi tai uhri on ilmoittanut ettei hänellä ole rangaistusvaatimuksia? Vaikka uhrilla on velvollisuus niin esitutkinnassa kuin tuomioistuimessa pysyä totuudessa, on hänellä toisaalta mahdollisuus kokonaan vaieta.
- 2.** Sitoutuvatko miehet vapaaehtoisesti Väkivallan katkaisu- ohjelmaan, ja voidaanko rikosprosessin rinnalle liittää hoitoa? Tutkimusten mukaanhan vain noin kuusi prosenttia miehistä hakee vapaaehtoisesti apua. Useimmiten avun hakemiseen tarvitaan myös ulkopuolisten henkilöiden ja viranomaisten väliintuloa sekä kannustusta.

Kokeilusta kertovaan selvitykseen koottiin yhteistyötahojen kokemuksia siitä:

- miten rikoksen uhri on menetellyt esitutkinnan ja rikosprosessin aikana
- millaiseen tulokseen oikeudenkäynti on johtanut
- miten miehen ohjaaminen ja sitoutuminen Väkivallan katkaisu -ohjelmaan on toteutunut.

1.3 Yhteistyömallin kuvaus ja periaatteet

Lyömätön Linja Espoossa, Espoon poliisi ja Espoon kihlakunnan syyttäjäsasto aloittivat 1.1.2001 alkaen yhteistyökokeilun, jossa perheväkivaltaan on puututtu toimijoiden yhdessä kehittämän toimintamallin mukaisesti.

Yhteistyömalli käynnistettiin ja se eteni seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Espoon poliisi suorittaa pahoinpitelyrikoksen esitutkinnan valmiiksi ja siirtää sen syyttäjän syyteharkintaan. Poliisi pyrkii saattamaan perheväkivallasta epäillyn miehen Lyömätön Linja Espoon toteuttamaan Väkivallan katkaisu -ohjelmaan.

Lyömätön Linja Espoossa ilmoittaa syyttäjälle tiedon Väkivallan katkaisu -ohjelmaan sitoutuneista miehistä. Samoin toimitaan, jos mies ei halua osallistua ohjelmaan, tai jos hänet ohjataan toiseen auttamistahoon. Väkivallan katkaisu -ohjelmaan sitoutuneiden miesten ohjelman suorittaminen tai keskeyttäminen ilmoitetaan vastaavalla tavalla syyttäjälle, Lyömätön Linja ei anna arviota miehen väkivallattomuudesta.

Väkivallan katkaisu -ohjelmaan osallistuminen ei sellaisenaan ole vaihtoehto rikoksesta muutoin tulevalle rangaistukselle. Ohjelmaan osallistuminen voi kuitenkin katkaista rikoskierteen, ja tekijä voi estää rikoksensa uusiutumisen. Uuden toimintamallin tarkoitus on antaa selkeä viesti siitä, että perheväkivalta on tuomittavaa ja että siitä seuraa rangaistus.

Myös väkivaltarikosten seuraamuskäytäntöä on valtakunnan syyttäjän ohjeistuksella pyritty terävöittämään. Käytännössä ongelmaksi on kuitenkin muodostunut uhrin ”vakaa -tahto” pykälä. Säännöksen soveltaminen on johtanut siihen, että suuressa osassa tapauksista syyttäjä on jättänyt syytteen nostamatta väkivallan uhrin niin pyytäessä.

Espoossa tullaan perheväkivaltatapauksissa 1.1.2001 lukien entistä useammin nostamaan syyte ja viemään asia käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Yhteistyökokeilun aikana Espoossa luovutaan myös perheväkivaltati-

lanteiden sovittelumenettelystä. Väkiälyttä käyttäneet miehet pyritään sovittelun sijaan sitouttamaan Väkiälyttä katkaisu -ohjelmaan.

Yhteistyömallin keskeiset periaatteet ovat:

- Väkiälyttä tekijän vastuuttaminen käyttämästään väkiälyttästä
- Väkiälyttä käytön katkaiseminen ja sen uusiutumisen ennaltaehkäisy
- Väkiälyttä käyttäneiden miesten sitouttaminen Väkiälyttä katkaisu -ohjelmaan
- Syytteen nostaminen Väkiälyttä katkaisu –ohjelman suorittamisesta huolimatta
- Perheväkiälyttä sovittelusta luopuminen kokeilun ajaksi
- Pyrkimys seuraamuskäytännön terävöittämiseen perheväkiälyttä tapauksissa
- Pyrkimys uhrin vakaalle tahdolle mahdollisimman pienen painoarvon jättämiseen
- Viestin antaminen siitä, että parisuhteessa tapahtuva väkiälyttä on tuomittavaa ja että siitä seuraa rangaistus

Espoon poliisilaitoksen toimenpiteet perheväkiälyttä tapauksissa

Espoon poliisilaitoksen tärkein tehtävä on säilyttää hälytysvalmius sekä rikosten selvittämisaste korkealla tasolla koko kihlakunnan alueella. Poliisilaitos on asettanut etusijalle kiireelliset hälytystehtävät sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneiden - kuten perheväkiälyttä - rikosten tutkinnan. Tavoitteena on, että mainituissa rikostapauksissa poliisi olisi paikalla viipymättä, ja että rikokset voitaisiin selvittää nopeasti ja tehokkaasti.

Valtioneuvoston hyväksymässä rikosentorjuntaohjelmassa perhe- ja parisuhdeväkiälyttäan liittyvät ilmiöt ovat erityisen tarkastelun kohteena, mikä edellyttää kiinteää yhteistyötä viranomaisten sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Espoon poliisilaitos pitää perheväkiälyttä rikollisuutta ilmiönä, jonka ehkäisemiseen poliisin tulee suhtautua vakavasti.

Poliisin ensitoimet perheväkiälyttä tapauksissa

Kotihälytystehtävällä poliisi pyrkii ratkaisemaan tilanteen poliisilain mukaisesti ensisijaisesti keskustelemalla ja sovinnollisuutta edistäen. Ellei tämä onnistu, poliisi poistaa asunnosta henkilön, joka poliisin arvon mukaan on ensisijainen häiriön aiheuttaja. Estääkseen tilanteen toistumisen, poliisi saattaa ottaa häiriön aiheuttajan kiinni ja tarvittaessa toimittaa hänet poliisin huostaan. Kun poliisi havaitsee, että tapaukseen liittyy pahoinpitely, siitä kirjataan rikosilmoitus. Jos rikoksen jatkamisen estämiseksi tai sen selvittä-

miseksi on tarpeen, poliisi ottaa pahoinpitelijän kiinni. Mikäli perheessä on lapsia, poliisi tekee tapauksesta lastensuojeluilmoituksen ja tarvittaessa pyytää jo tapahtumapaikalle sosiaali- ja kriisikeskuksen työntekijän.

Perheväkivaltatapaus rikostutkinnassa

Espoon poliisilaitoksella perheväkivaltatapauksen tutkinta on keskitetty väkivaltarikosyksikköön, jossa tutkitaan vakavat henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset sekä seksuaalirikokset. Yksikössä on tutkija, jonka tehtäviin on viime vuosina kuulunut perheväkivallan ehkäisyyn liittyvä yhteistyö viranomaisten sekä muiden tahojen kanssa. Hänen tehtävänä on myös seurata perheväkivaltarikollisuuden kehitystä.

Perheväkivaltatapaus tulee rikostutkintaan joko poliisin kotihälytyksen yhteydessä tekemän rikosilmoituksen tai uhrin henkilökohtaisesti poliisille tekemän ilmoituksen kautta. Tutkinnassa selvitetään tapahtuman olosuhteet, kuulustellaan osalliset sekä hankitaan lääkärinlausunto uhrin vammoista. Tarvittaessa kuulustellaan myös todistajia.

Perheväkivaltatapausta tutkittaessa epäillylle kerrotaan kuulustelun yhteydessä Lyömätön Linja Espoossa toiminnasta. Jos rikoksesta epäilty suostuu, hänen tietonsa annetaan Lyömättömän Linjan henkilöstölle ja häntä kehoitetaan myös itse ottamaan sinne yhteyttä.

Kun poliisi on saanut perheessä tapahtuneen pahoinpitelyrikoksen tutkinnan valmiiksi, asian käsittely siirtyy syyttäjälle. Poliisi pyrkii yhteistyökumppaneidensa kanssa estämään mahdollisuuksiensa mukaan perheväkivaltarikoksen uusiutumisen.

Rikoskomisario Jukka Kaski

Espoon poliisi, väkivaltarikosyksikkö

Perheväkivallan katkaisu -ohjelma syyttäjän näkökulmasta katsottuna

Syyttäjän tehtävä rikosprosessissa on viime vuosina muuttunut täysin rikosprosessiuudistuksen myötä ja etenkin ihmis- ja perusoikeusajattelun saatua sille kuuluvan asemansa oikeuselämässämme. Kansainvälistikin tarkasteltuna voidaan syyttäjän tärkeimmäksi tehtäväksi katsoa huolehtiminen siitä, että rikosvastuu toteutuu.

Rikosprosessin ja siinä langetettavan seuraamuksen yksi perimmäisiä tarkoituksia on pitää yllä yleistä lainkuuliaisuutta ja ehkäistä rikollisuutta. Toisaalta tarkoitus on yksilötasolla katkaista rikoskierre ja estää rikoksentekijää uusimasta tekoaan.

Syyttäjä on myös vastuussa siitä, että niin rikoksen uhrin kuin rikoksentekijän perusoikeudet tulevat turvattua rikosprosessissa. Rikoksen uhrin perusoikeuksiin kuuluu se, että häneen kohdistuneesta rikoksesta määrätään oikea seuraamus. Rikoksen tekijälle pitää turvata puolueeton oikeudenkäynti niin, että hänelle edulliset seikat tulevat huomioon otetuiksi. Syyttäjän on huolehdittava myös siitä, etteivät muutenkaan rikosprosessiin mukaan joutuvat henkilöt, kuten todistajat joudu kohtuuttomasti kärsimään.

Nykykäytäntö parisuhdeväkivaltatapauksissa

Pääosin rikos voidaan oikeusjärjestelmässämme sovittaa vain rangaistuksen kautta. Kuitenkin joissakin tilanteissa voidaan lainsäädäntömme mukaan jättää rikollinen teko syyttämättä tai tuomitsematta. Väkivaltarikosten osalta on säädetty tällainen nimenomainen säännös eli rikoslain 21 luvun 17 pykälä, jonka mukaan virallinen syyttäjä voi, jos asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytettä nostettaisi, jättää syytteen nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista.

Tämän säännöksen soveltaminen on johtanut siihen, että suuressa osassa tapauksista syyttäjä keskeyttää esitutkinnan tutkinnanjohtajan esityksestä tai jättää syytteen nostamatta uhrin niin pyytäessä. Väkivaltarikosten seuraamuskäytäntöä on valtakunnansyyttäjänkin ohjeistuksella pyritty terävöittämään.

Kuitenkin voidaan sanoa, ettei lainsäädäntömme eikä oikeuskäytäntökään anna riittävän selkeää viestiä siitä, kuinka vakavasta ihmisen perusoikeuksien loukkaamisesta on kyse, kun puoliso ja usein myös lapset joutuvat kohtaamaan väkivaltaa perheen sisällä.

Rikoslain 21 luvun 17 §:n erityissäännöksen (vakaa tahto pykälä) poistaminen voisi osaltaan selkeyttää tilannetta. Syyttäjän näkökulmasta katsottuna yleiset toimenpiteistä luopumissäännökset, ROL 1 luvun 7 §

ja 8 §, antavat syyttäjälle riittävän harkintamahdollisuuden.

Espoossa kokeiltava toimintamalli

Espoon syyttäjäosastolla on edellä havaittujen epäkohtien vuoksi päätetty ryhtyä erinäisiin toimiin 1.1.2001 lukien. Myös yhteistyö Espoon poliisin ja Espoon Lyömättömän Linjan kanssa aloitetaan.

1) Yhteistyökokeilun ajaksi kaikki perheväkivaltatapaukset keskitetään yhdelle syyttäjälle, jotta aikaansaadetaan yhdenmukainen käytäntö kokeilun aikana.

2) Edellä kerrotun mukaisesti Espoon poliisi heti esitutkinnan alussa kertoo perheväkivaltaan syyllistyneelle miehelle Väkivallan katkaisu- ohjelmasta ja neuvoo häntä ottamaan yhteyttä Lyömättömään Linjaan. Poliisi suorittaa esitutkinnan loppuun ja toimittaa esitutkinta-aineiston syyttäjälle. Syyttäjä saa tiedon Väkivallan katkaisu- ohjelmaan sitoutumisesta, sen keskeytymisestä tai suorittamisesta.

Jos kyse ei ole vakavammasta väkivallasta, syyttäjä voi tapauksesta riippuen odottaa tietoa väkivallankatkaisuohjelman suorittamisesta ennen syyteharkinnan tekemistä. Jos asian käsittely ei siedä viivytystä, riittää syyttäjälle ennen syyteharkinnan tekemistä tieto siitä, onko mies sitoutunut katkaisuohjelmaan. Tarpeen on myös selvittää uhrin kanta syyteharkinnan siirtämisestä Väkivallan katkaisu -ohjelmaan sitoutumisen vuoksi.

3) Espoossa tullaan syyttäjälaitoksen yleisten tulostavoitteiden mukaisesti terävöittämään seuraamusikäytäntöä perheväkivalta-asioissa. Vastaisuudessa 1.1.2001 lukien, vaikka uhri olisikin pyytänyt, ettei syytettä nostettaisi, tullaan asia entistä useammin viemään käräjäoikeuden käsiteltäväksi, koska perheväkivaltarikoksen jääminen syyttämättä voi loukata yleistä oikeustajuntaa.

Parisuhdeväkivaltaa ei ole syytä liikaa nähdä ihmisten yksityisasiana, vaikka uhrinkin mielipiteelle on toki annettava oma merkityksensä syyteharkinnassa. Puolisot eivät usein halua ”yksityisasiointensa” tulevan yleiseen käsittelyyn. Yleinen viesti asian vakavuudesta on kuitenkin oltava selvä. Myös se, onko uhri todella omasta vakaasti harkitusta pyynnöstä pyytänyt, ettei syytettä nosteta, voidaan hyvin selvittää käräjäoikeudessa asian käsittelyn yhteydessä.

4) Sovittelumenettelystä luopuminen perheväkivaltatilanteissa.

Laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa on sen 1 luvun 8 §:ssä säännös, jonka mukaan virallinen syyttäjä voi, kun oikeudenkäyntiä ja rangaistusta on pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon tekijän ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto tai muu tekijän toiminta rikoksensa vaikutusten

ehkäisemiseksi tai poistamiseksi, jättää syytteen nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi. Tällöin huomioon otetaan myös tekijän henkilökohtaiset olot ja rikoksesta hänelle aiheutuvat muut seuraamukset, sosiaali- ja terveyden huollon toimet tai muut seikat. Tämän säännöksen kautta on tehty pohjaa sovittelumenettelylle. Sovittelumenettelyä on Espoossa käytetty joskus myös perheväkivaltatapauksissa.

Sovittelumenettelyn perimmäinen tarkoitus on lähinnä saada tekijän ja uhrin välille sovinto ja myös se, että tekijä voisi ymmärtää tekonsa vaikutukset ja että rikoksen uhri voisi sovittelun kautta ymmärtää tekijän vaikuttimet teolleen. Sovittelun tarkoitus on nimenomaan saattaa tekijä ja uhri yhteen niin, että he voisivat omasta vapaasta tahdostaan sopia asiasta.

Perheväkivaltatilanteissa ei ole niinkään olemassa tällaista yhteen saattamistarvetta, päinvastoin sovittelutilanne voi olla väkivallan kohteeksi joutuneelle puolisolle hyvin vaikea. Tämän vuoksi ainakin nyt kokeiltavan yhteistyökokeilun ajaksi Espoossa luovutaan sovittelumenettelyn käytöstä perheväkivaltatilanteissa. Sovittelumenettelyn käyttöä muun tyyppisissä rikoksissa taas pyritään lisäämään.

5) Väkivallan katkaisuojelmaan sitoutumisen/suorittamisen merkitys syyteharkinnassa

rikoslain 50 luvun 7 §:ssä on huumausainerikosten osalta lausuttu erityinen toimenpiteistä luopumisperuste eli syyte voidaan jättää ajamatta ja rangaistus tuomitsematta, jos tekijä osoittaa sitoutuneensa sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.

Suomen laissa ei ole olemassa vastaavaa säännöstä, jonka mukaan perheväkivaltaan sortunut mies voisi välttää syytteen tahi rangaistuksen sitoutumalla väkivallan katkaisuojelmaan. Myöskään väkivallan katkaisuojelman sisältöä ei ole Suomessa millään säännösten tasolla määritelty.

Tiedossa on, että monissa muissa maissa tarkkaan säännelty katkaisuojelma toimii vaihtoehtoisena seuraamusmuotona. Tällöin katkaisuojelman keskeytyminen väkivallantekijän syystä aiheuttaa yleensä vaihtoehtoisen vapausrangaistuksen täytäntöönpanon. Myös Suomessa olisi syytä käydä julkinen keskustelu siitä, olisiko meillä tarpeen miettiä vastaavanlaisia vaihtoehtoisia seuraamusmuotoja.

Myöskään edellä kohdassa 4) mainittu ROL 1 luvun 8 §:n säännös ei sellaisenaan tunne väkivallan katkaisuojelmaa syyttämättä jättämisen perusteena, koska väkivallan katkaisuojelmalla ei voida poistaa toteutuneen teon vaikutuksia eikä ko. ohjelma ole pykälässä tarkoitettuja sosiaali- tai terveydenhuollon toimenpiteitä. Väkivallan katkaisuojelman ottamisella mukaan tähän yhteistyökokeiluun pyritään ensisijaisesti auttamaan väkivaltaa käyttänyttä miestä ja sen myötä, jos väkivalta saadaan loppumaan, myös koko muuta perhettä.

Koska lainsäädäntöä ei asiassa ole olemassa, ei Väkivallan katkaisu -ohjelmaan osallistuminen voi sellaisenaan olla vaihtoehto rikoksesta muutoin tulevalle rangaistukselle. Kuitenkin on selvää, että se voi katkaista rikoskierteen ja tekijä voi estää rikostensa uusiutumisen. Mies voi oppia ymmärtämään sen, että perheväkivalta on moitittavin mahdollinen keino ratkaista oma umpikuja ja että yhteiskunta ankarasti tuomitsee tällaisen käyttäytymisen.

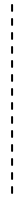
Johtava kihlakunnan syyttäjä Heikki Poukka

Espoon kihlakunnan syyttäjävirsto

**Kokeilussa mukana olevien tahojen toiminta ja yhteistyö toteutettiin
1.1.2001-31.12.2002 alla olevan mallin mukaisesti.**

Espoon poliisi

- poliisi suorittaa esitutkinnan ja lähettää pöytäkirjan syytäjälle
- poliisi neuvoo miehen Lyömättömään Linjaan ja toimittaa miehen suostumuksella hänen yhteystietonsa Lyömättömään Linjaan

Espoon kihlakunnan syyttäjä-
osasto

Syyteharkinta

Syytteen nosto.
Asia tuomioistuimeen

Syyttämättä
jättäminen

Lyömätön Linja Espoossa

Väkivallan katkaisu -ohjelma

- väkivallan katkaisu ja uusiutumisen ennaltaehkäisy tieto syyttäjälle;
- sitoutumisesta
- keskeytyksestä ja suorittamisesta
- seuranta

Espoon käräjäoikeus

2.1 Taustaa

Naisten Apu Espoossa ry:n ilmoittaessa vuonna 2000 aloittavansa uudelleen Lyömätön Linja -toiminnan Espoossa ja kysyessä perheväkivaltatyötä tekeviä viranomaisia ja yhteisöjä mukaan, oli Espoon Poliisilaitos heti halukas yhteistyöhön.

Espoon Poliisilaitoksessa perheväkivalta-asioiden tutkinta on keskitetty väkivaltarikosyksikköön. Väkivaltarikosyksikön tutkijoille oli selvää, että väkivallankatkaisuprojektille oli selkeä tarve.

Perheväkivalta-tapauksien tutkinnassa törmätään aivan liian usein samoihin perheisiin, joissa väkivalta on jatkunut vuosia ja usein vielä vuosien mittaan raaistunut. Uhrina olevan naisen aseman lisäksi myös lasten asema oli jo pitkään huolestuttanut poliisia. Perheväkivallan uhreille on järjestetty apua esimerkiksi Turvakodin ja Rikosuhripäivystyksen kautta, mutta rikoksesta epäillyille henkilöille ei ole pystytty aiemmin pystytty tarjoamaan apua.

Lyömätön Linjan Espoossa -yhteistyöverkoston ensimmäisistä kokouksista lähtien oltiin yhtä mieltä siitä, että Lyömätön Linja Espoossa, Espoon Poliisilaitos ja Espoon Kihlakunnan syyttäjäsasto pitää saada toimimaan yhteistyössä väkivallan katkaisutyön onnistumiseksi. Yhteistyöverkoston kokousten lisäksi Lyömätön Linja Espoon työntekijät, Espoon Poliisilaitoksen väkivaltarikosyksikön edustajat ja Espoon Kihlakunnan syyttäjäsaston johtava syyttäjä kokoontuivat sopiakseen yhteisistä pelisäännöistä.

Lyömätön Linja Espoossa -toiminta ja sen taustajärjestö Naisten Apu Espoossa ry esitti ehdottomana lähtökohtana sen, että miehille tarjottava Väkivallan katkaisu -ohjelma ei saa olla rangaistuksen vaihtoehto. Lähtökohtana oli, että perheväkivaltaan syyllistyneen henkilön pitää saada se rangaistus, mikä hänelle lain mukaan kuuluu.

Poliisin ja johtavan syyttäjän puheenvuoroissa painotettiin sitä, että miesten osallistuminen Väkivallan katkaisu -ohjelmaan perustuu tällä hetkellä vapaaehtoisuuteen, ja että laista ei löydy pykälää, jonka perusteella perheväkivaltaan syylliseksi epäiltyä henkilöä voitaisiin ”pakottaa” sitoutumaan Väkivallan katkaisu -ohjelmaan. Edellä mainituista peruslähtökohdista ryhdyttiin kehittämään toimivaa yhteistyömallia Espooseen.

Perheväkivalta-asioissa sovittelumenettely on ollut kritiikin kohteena ja Espoon Poliisilaitos päätti tässä yhteydessä, että perheväkivalta-asioita ei tulla edelleenkaan esittämään sovittelumenettelyyn. Sovittelua

käytetään onnistuneesti muissa rikostyypeissä, mutta perheväkivallan osalta sitä siis ei Espoon Poliisilaitoksessa käytetä, vaan kaikki perheväkivaltatapaukset toimitetaan syyttäjälle.

Neuvotteluissa päädyttiin yhteistyömalliin, missä poliisi jo tutkinnan alkuvaiheissa informoi perheväkivaltatapauksissa syylliseksi epäiltyä henkilöä Lyömätön Linja Espoossa toiminnasta ja kysyy halukkuutta osallistua Väkivallan katkaisu -ohjelmaan. Mikäli kyseessä oleva henkilö on halukas tähän, häneltä pyydetään suostumusta siihen, että hänen yhteystietonsa toimitetaan Lyömätön Linja Espoossa -toiminnan työntekijöille. Yhteistyömallin ulkopuolelle päätettiin jättää törkeät väkivaltarikokset sekä seksuaalirikokset.

Väkivallan katkaisu -ohjelmaan halukkaaksi ilmoittautunutta henkilöä pyydetään myös itse ottamaan puhe- limitse yhteyttä Lyömätön Linja Espooseen. Lisäksi henkilön yhteystiedot lähetetään heti kuulustelun jälkeen sähköpostilla Lyömätön Linja Espoossa -toiminnasta vastaavalle ohjaajalle. Esitutkintapöytäkirja lähetetään Espoon Kihlakunnan syyttäjäosastoon, missä perheväkivalta-asiat on keskitetty yhdelle syyttäjälle.

Lyömätön Linja Espoossa informoi syyttäjäosastoa siitä, onko rikoksesta epäiltyä tavattu ja onko hän sitoutunut Väkivallan katkaisu -ohjelmaan. Rikosasia pyritään ottamaan käräjäoikeudessa esille vasta sitten, kun kyseessä oleva henkilö on suorittanut Väkivallan katkaisu -ohjelman. Syyttäjälle ilmoitetaan myös ohjelman keskeyttämiset.

2.2 Kokemukset

Kun kaksi vuotta edellä mainittua yhteistyötä on takana, voi sitä jotenkin jo analysoida.

Alun ehkä liiallinenkin optimismi on nyt muuttunut jokapäiväiseksi yhteistyöksi perheväkivallan katkaisemiseksi. Heti yhteistyön alkuvaiheessa todettiin, että Lyömätön Linja Espoossa ohjaajien pitää ottaa heti yhteystiedon saatuaan yhteyttä perheväkivaltarikoksesta epäiltyyn henkilöön. Ilmeisesti on niin, että henkilö itse ei lupauksistaan huolimatta ota yhteyttä. Kynnys omaehtoiseen yhteydenottoon on ilmeisesti liian korkea.

Poliisin tarjoamaan mahdollisuuteen sitoutua Väkivallan katkaisu -ohjelmaan on tartuttu harvemmin kuin Lyömätön Linja Espoossa -toiminnan ja Naisten Apu Espoossa ry:n edustajat kokeilun alussa ennakoivat.

Esitutkintaan liittyvässä kuulustelussa moni rikoksesta epäilty kysyy, mitä hyötyä hänelle oikeudenkäynnissä on Väkivallan katkaisu -ohjelman läpikäymisestä. Kun epäilty kuulee, että oikeudenkäynnissä sitä ei välttämättä katsota tuomiota alentavaksi osaksi, vaaditaan poliisilta ammattitaitoa saada tämä henkilö ym-

märtämään, että ohjelmaan sitoutuminen on tärkeää sekä hänen itsensä että koko perheen kannalta.

Suurin ongelma poliisin näkökulmasta on se, että Suomen laista ei toistaiseksi löydy pykälää, jonka perusteella perheväkivaltaan syyllistynyt henkilö voitaisiin velvoittaa sitoutumaan Väkivallan katkaisu -ohjelmaan. Niin kauan kuin ohjelmaan osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen, jää osa perheväkivaltaan syylliseksi epäillyistä tämän palvelun ulkopuolelle.

Ongelmana on myös se, miten perheväkivaltarikoksesta epäillyt Suomessa asuvat ulkomaalaiset (esimerkiksi maahanmuuttajat) ja ns. moniongelmaiset henkilöt (alkoholistit, huumausaineen käyttäjät tms.) saataisiin sitoutumaan Väkivallan katkaisu -ohjelmaan.

2.3 Johtopäätökset

Osa perheväkivaltarikoksista epäillyistä on ilmoittanut poliisille halukkuutensa osallistua Väkivallan katkaisu -ohjelmaan, joten yhteistyömallia on voitu kokeilla käytännössä. Jo kokeilun ensimmäiset vuodet ovat osoittaneet yhteistyömallin toimivuuden. Vuonna 2003 Perheväkivalta rikosprosessissa -yhteistyömalliin lisätään yhteistyökokeilu, jonka avulla väkivaltaa kokeneita naisia ohjataan Naisten Apu Espoossa ry:n perustamaan Naistenapu nimiseen avopalveluun.

Kun kansalaisten tieto yhteistyömallista vuosien myötä lisääntyy, ehkä myös muidenkin apua tarvitsevien miesten kynnys sitoutua vapaaehtoisesti Väkivallan katkaisu -ohjelmaan alenee. Paras ratkaisu olisi kuitenkin se, että lakiin saataisiin velvoite perheväkivaltarikoksesta epäillyn henkilön ”pakkositoutumisesta” Väkivallan katkaisu -ohjelmaan.

Yhteistyömalli ja Lyömätön Linja Espoossa –toimintaan liittyvän yhteistyöverkoston toiminta on lähentänyt poliisia Espoon kaupungissa väkivaltatyötä tekeviin tahoihin ja työntekijöihin. Eri toimijoiden on perheväkivalta-asioissa selvästi tiivistynyt ja tehostunut.

Espoon Poliisilaitoksen tulossopimuksessa vuosille 2003 - 2004 yhtenä tavoitteena on perheväkivallan uusiutumisen ehkäiseminen ja yhteistyön kehittäminen eri sidosryhmien kanssa. Lyömätön Linja Espoossa -toiminta ja sekä muut perheväkivallan ehkäisemiseksi työtä tekevät tahot ovat tervetulleita yhteistyökumppaneita näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Timo Knuutti
ylikonstaapeli
väkivaltarikosyksikkö
Espoon poliisi

Jukka Kaski
rikoskomisario
väkivaltarikosyksikkö
Espoon poliisi

3.1 Taustaa

Espoossa kuten monella muulla paikkakunnalla Suomessa on tehty laajaa viranomaistyötä parisuhdeväkivallan ja sen vahingollisten vaikutusten estämiseksi jo lähes kymmenen vuoden ajan. Espoossa perheväkivallan katkaisutyö on eräänlaista pioneerityötä, kun siihen on liitetty Lyömätön Linja Espoossa -toiminnassa kehitetty, kansainväliset standardit täyttävä väkivallan katkaisuojelma. Ohjelman avulla perheväkivaltaa käyttänyt mies pyritään sitouttamaan noin puoli vuotta kestäväan työskentelyohjelmaan ja sen jälkeiseen seurantaan väkivaltakierteen katkaisemiseksi. (liite 1.)

Lyömätön Linja Espoossa -yhteistyöverkosto on muodostunut 21 eri tahosta, jotka työskentelevät parisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi. (liite 2.). Tämän laajan yhteistyöverkoston täysin yksimielinen näkemys oli, että rikosprosessi tulee saada osaksi parisuhdeväkivallan vastaista työtä. Täysi yksimielisyys vallitsi siitä, että selvästä pahoinpitelystä tulee seurata syyte ja tuomioistuinkäsittely, vaikka uhri pyytäisikin, ettei syytettä nosteta.

Lyömätön Linja Espoossa, Espoon kihlakunnan poliisi ja syyttäjäsasto aloittivatkin 1.1.2001 alkaen tiiviin yhteistyön yhdessä kehitetyn yhteistyötoimintamallin mukaisesti. Tämä "Perheväkivalta rikosprosessissa - yhteistyömalli" jatkuu edelleen.

Yhteistyömallin perusajatuksena on ollut levittää rikosprosessin kautta selvä viesti siitä, että parisuhdeväkivalta ei ole yksityisasia, vaan rikos, josta seuraa rangaistus. Rikosprosessin ohella molemmille osapuolille tarjotaan apua. Poliisi pyrkii saattamaan miehen väkivallan katkaisuojelmaan kertomalla tästä mahdollisuudesta. Jos mies on antanut poliisille suostumuksensa, niin poliisi toimittaa hänen yhteystietonsa Lyömätön Linja Espoossa -toiminnan työntekijöille. Lyömättömän Linjan työntekijä ottaa mieheen yhteyttä ja yrittää saada hänet sitoutumaan väkivallan katkaisuojelmaan.

Syyttäjä saa tiedon miehen sitoutumisesta katkaisuojelmaan sekä sen mahdollisesta suorittamisesta. Syyttäjä ei saa tietenkään mitään arviota miehen käyttäytymisestä väkivaltaohjelmassa. Väkivallan katkaisuohjelmaan osallistumista ei ole pidetty vaihtoehtona rikoksesta muutoin seuraavalle rangaistukselle, koska lainsäädäntöä tällaisesta ei ole olemassa.

Perheväkivalta rikosprosessissa -yhteistyömallin mukaisesti poliisi suorittaa pahoinpitelyrikoksen esitutinnan valmiiksi ja siirtää sen syyttäjän syyteharkintaan, vaikka rikoksen uhri esitutkinnassa pyytäisi, ettei syytettä nostettaisi. Yhteistyömallissa uhrin "vakaalle tahdolle" pyytää syytteen nostamatta jättämistä ei yleensä ole annettu yleensä erillistä painoarvoa. Esitutkinnan lopettamispäätöksiä ei ole tehty, vaan syyttäjä on tehnyt syyttämättäjättämispäätöksensä lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa 1 luvun 7 ja 8 pykälien eli ns. yleisten säännösten perusteella eli silloin, kun rikos on ollut vähäinen tai oikeudenkäyntiä muutoin voidaan pitää kohtuuttomana tai tarkoituksettomana. Selkeästi toisen vammauttamisesta on nostettu syyte ja asianosaiset haastettu henkilökohtaisesti käräjille, vaikka uhri olisi pyytänyt, ettei syytettä nostettaisi. Olennaista on, että uhrin vakaan tahdon arvioimisen harkintavalta on ainoastaan syyttäjällä, ei poliisilla eikä tuomioistuimella. Mahdollinen tuomitsematta jättäminen tapahtuu syytteen nostamista koskevia edellä mainittuja yleisten säännösten perusteella.

3.2 Syyteharkintaan tulleet tapaukset

Espoon kihlakunnan syyttäjäsastossa tehtiin osana yhteistyökokeilua selvitys Espoossa ja Kauniaisissa tapahtuneista syyteharkintaan johtaneista perheväkivaltatapauksista. Otoksen koko oli 77 tapausta ja tarkasteluajanjakso vuosi (syksy 2001– syksy 2002). Syyteharkinnan on tehnyt johtava kihlakunnansyyttäjä Heikki Poukka.

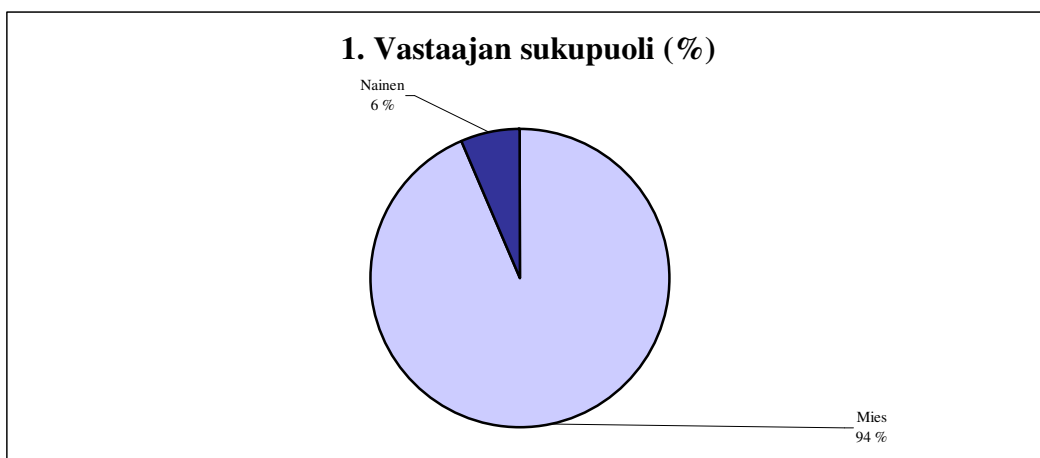
Selvitykseen ei ole otettu henkirikoksia eikä törkeitä pahoinpitelytapauksia, koska yhteistyömalli ei koske näitä rikostyypppejä.

Vastaajien taustatiedot

Selvityksen kohteena olevista vastaajista miehiä oli 72 ja naisia 5. Vastaja on juridinen termi, ja tarkoittaa väkivallan teosta syylliseksi epäiltyä.

1. Vastaajien sukupuoli

Mies	72
Nainen	5

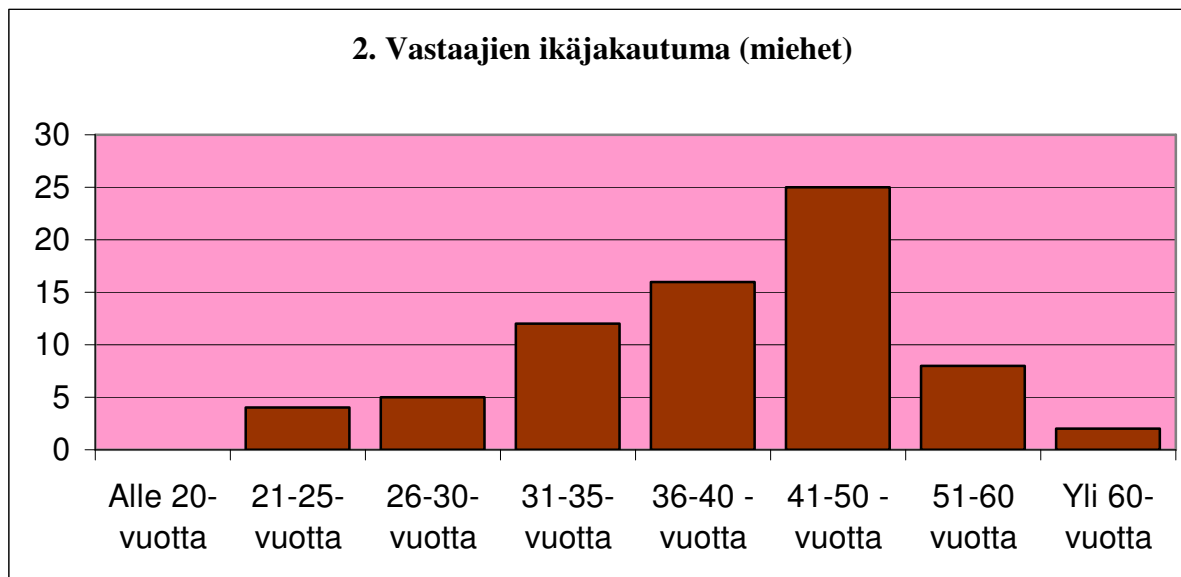

2. Vastaajien

ikäjakautuma (miehet)

	lkm.
Alle 20-vuotta	
21-25-vuotta	4
26-30-vuotta	5
31-35-vuotta	12
36-40 -vuotta	16
41-50 -vuotta	25
51-60 vuotta	8
Yli 60-vuotta	<u>2</u>
	72

2. Vastajien ikäjakautuma (miehet)

3. Vastajien ikäjakautuma (naiset)

lkm.

Alle 20-vuotta

21-25-vuotta 2

26-30-vuotta

31-35-vuotta 1

36-40 -vuotta

41-50 -vuotta

51-60 vuotta 2

Yli 60-vuotta

4. Vastajien perhesuhde (miehet/naiset yhteensä)

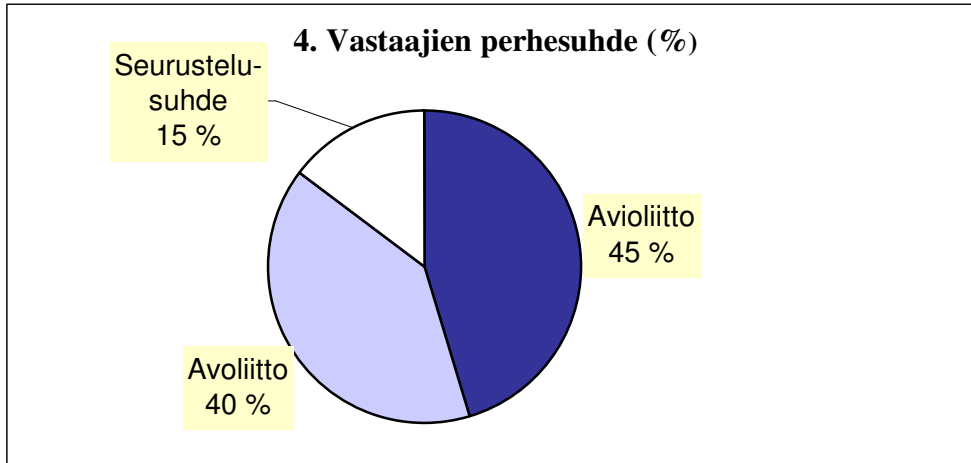
Avoliitto 34

Avoliitto 30

Seurustelusuhde 11

75

Ei tietoa 2

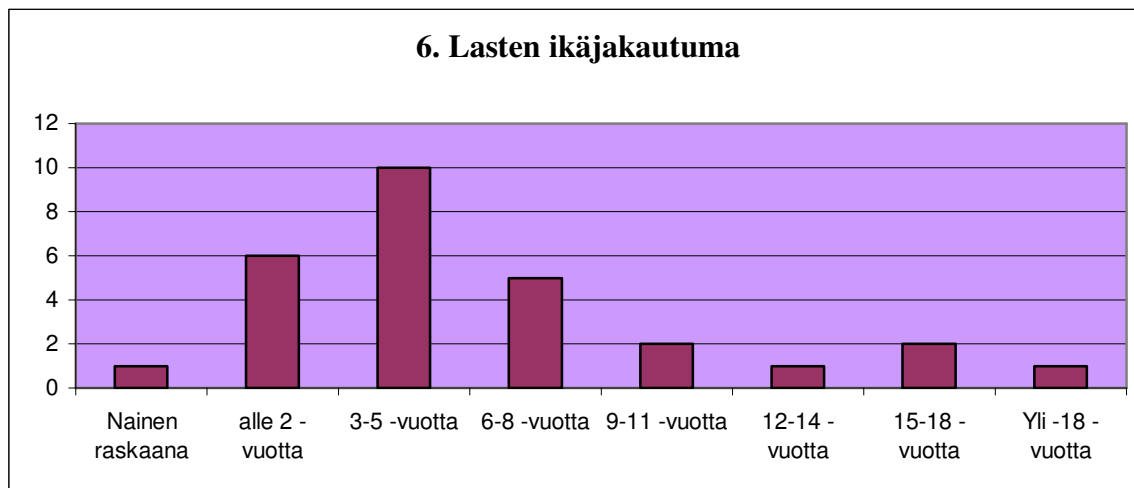
5. Vastaajien lasten tilanne

Selvityksessä olevista 77 vastaajasta 34:llä on lapsia. 24 tapauksessa lapset ovat olleet läsnä väkivaltatilanteen aikana. Lisäksi kolmessa tapauksessa lapset ovat olleet nukkumassa väkivaltatilanteiden aikana. Jäljellä olevissa tapauksissa lapset ovat olleet poissa kotoa väkivaltatilanteiden aikana.

6. Lasten ikäjakautuma oli seuraava

Nainen raskaana	1
alle 2 –vuotta	6
3-5 –vuotta	10
6-8 –vuotta	5
9-11 –vuotta	2
12-14 –vuotta	1
15-18 –vuotta	2
Yli -18 –vuotta	1

6. Lasten ikäjakautuma

(Käytettävissä olevassa tilastossa lasten lukumäärää ja ikää ei aina ole mainittu)

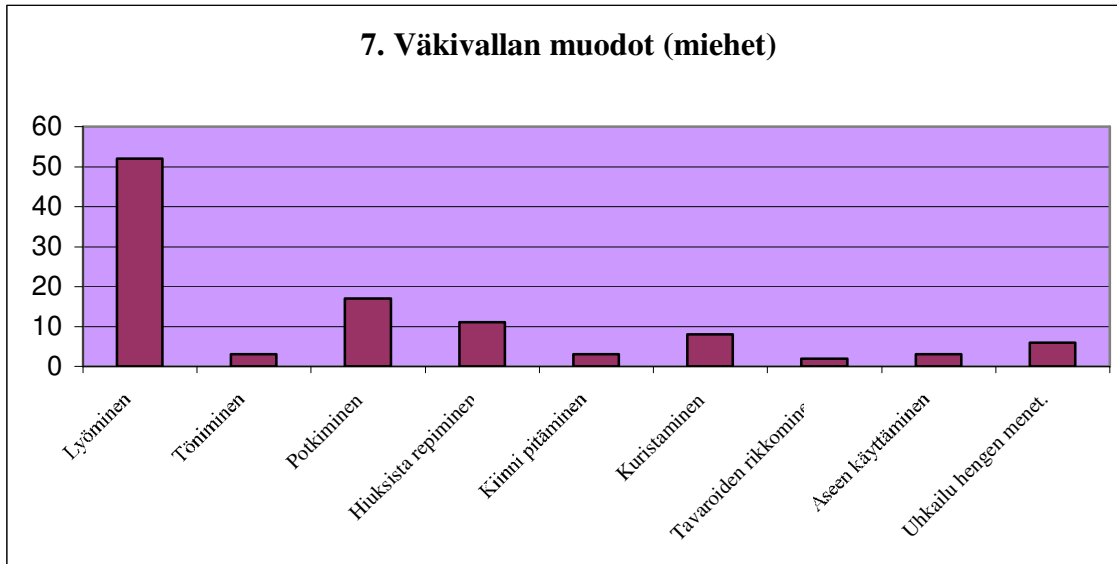
Väkivallan muodot ja toistuvuus

7. Väkivallan muodot, (miehet)

Pahoinpitelyssä on käytetty useita väkivallan muotoja. Pääosin väkivalta on kohdistunut puolisoon. Jossakin tapauksissa myös lapsiin, yhdessä tapauksessa puolison uuteen miesystävään.

Lyöminen	52
Töniminen	3
Potkiminen	17
Hiuksista repiminen	11
Kiinni pitäminen	3
Kuristaminen	8
Tavaroiden rikkominen	2
Aseen käyttäminen	3
Uhkailu hengen menet.	6

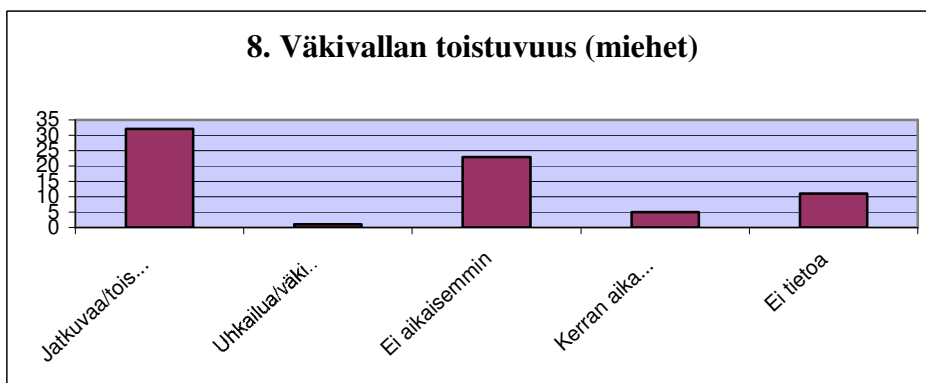
7. Väkivallan muodot (miehet)

8. Väkivallan toistuvuus (miehet)

Jatkuvaa/toistuvaa	32
Uhkailua/väktiv. mol.puolin	1
Ei aikaisemmin	23
Kerran aikaisemmin	5
Ei tietoa	11

8. Väkivallan toistuvuus (miehet)

9. Väkivallan muodot (naiset)

Yhdellä vastaajalla useita väkivallan muotoja

Pureminen	2
Lyöminen esineellä	1
Potkiminen	1
Kuristaminen, raapiminen	1
Lyöminen	2

10. Väkivallan toistuvuus (naiset)

Jatkuvaa

Toistuvaa

Uhkailua/väkiv. mol.puolin 2

Ei aikaisemmin 3

Kerran aikaisemmin

Ei tietoa

Pahoinpitelyn ilmoittajatahot

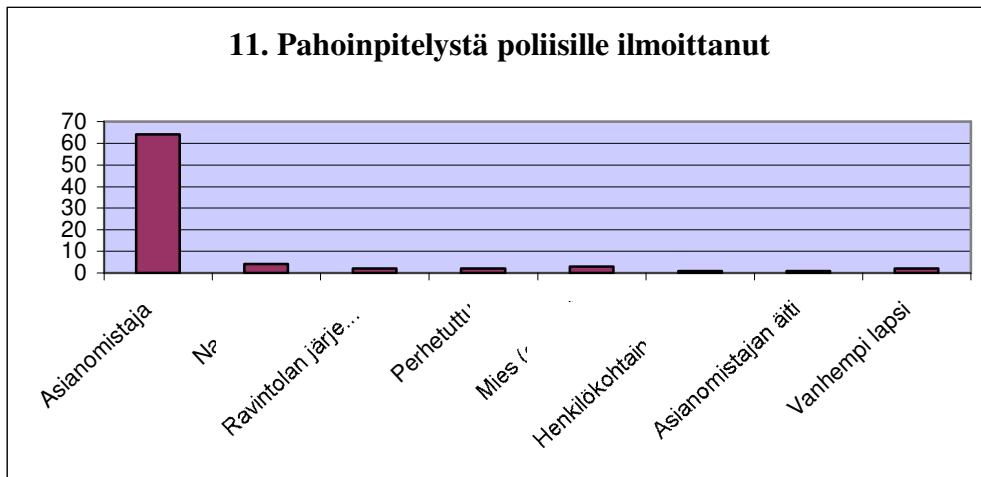
Asianomistaja on itse tehnyt ilmoituksen poliisille pahoinpitelystä 83 prosentissa tapauksista. Vain harvoin poliisille tapahtumasta ilmoittaa joku läheinen, naapuri tai sivullinen.

11. Pahoinpitelystä poliisille ilmoittanut

	lkm.	prosentti
Asianomistaja	64	83,0 %
Naapuri	4	
Ravintolan järjestysmies	2	
Perhetuttu	2	
Mies (epäilty)	3	
Henkilökohtainen avustaja	1	
Asianomistajan äiti	1	
Vanhempi lapsi	2	
	77	

11. Pahoinpitelystä poliisille ilmoittanut

Rangaistus- ja korvausvaatimukset

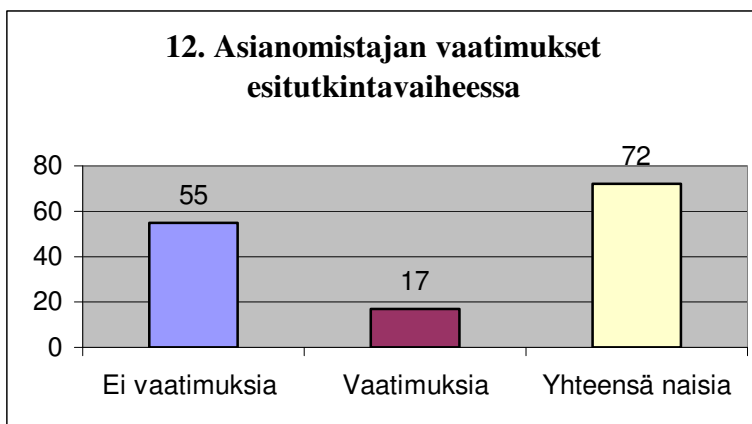
Varsinaisessa esitutkinnassa 72 naisesta 34:llä ei ollut mitään vaatimuksia miestä kohtaan. Lisäksi 21 naista on peruuttanut vaatimuksensa miestä kohtaan joko myöhemmin esitutkinnassa tai suoraan syyttäjälle. Siis ainoastaan 17 naisella on ollut vaatimuksia pahoinpitelijäänsä kohtaan siinä vaiheessa kun syyttäjä on tehnyt syyteharkintaa. Oikeudenkäynnissä edellä mainituista 17 naisesta vielä 5 on luopunut vaatimuksistaan, eli lopulta vain 12 naista on vaatinut rangaistusta tai korvauksia. Toisaalta joukossa on 7 sellaista naista, jotka eivät ole esitutkinnassa vaatineet mitään, mutta ovat yhtyneet syyttäjän rangaistusvaatimukseen käräjillä.

Naisista, joilla ei ollut vaatimuksia, on 14 nimenomaan vakaasta tahdosta pyytänyt, ettei syytettä missään tapauksessa nostettaisi. Syyttäjälle on vielä puhelimitse soittanut noin 15-20 naista tiedustellen johtaako asia oikeuskäsittelyyn.

12. Asianomistajan vaatimukset esitutkintavaiheessa

(Asianomistajana nainen)

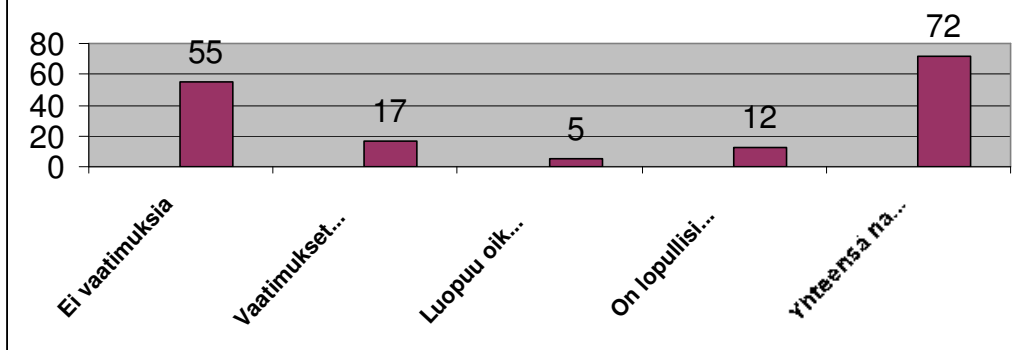
Ei vaatimuksia	55
Vaatimuksia	17
Yhteensä naisia	72

13. Asianomistajan lopulliset vaatimukset oikeudessa

Ei vaatimuksia	55
Vaatimukset ennen oikeudenkäyntiä	17
Luopuu oikeudessa	5
On lopullisia vaatimuksia	12
Yhteensä naisia	72

13. Asianomistajan lopulliset vaatimukset oikeudessa

Asianomistajan käyttäytyminen oikeudessa

Vain kahdessa tapauksessa asianomistaja on nimenomaisesti vedonnut oikeuteensa vaieta tuomioistuimessa. Myös näissä tapauksissa tuli käräjäoikeudessa syyksi lukeva tuomio asianomistajan esitutkinnassa kertoman sekä lääkärinlausuntojen perusteella. Vain yhdessä tapauksessa, jossa asianomistaja on esitutkinnassa kertomastaan poiketen kieltäytynyt selvittämästä tapahtumia käräjillä, on syyte hylätty.

Yhdessä tapauksessa on asianomistaja määrätty tuotavaksi käräjille, kun hän on jäänyt haastettuna saapumatta. Yhdessä tapauksessa asianomistaja ei ole uskaltanut puhua vastaajan läsnä ollessa, jolloin kertomus on välitetty kaiuttimella toisessa huoneessa olevalle vastaajalle ja vastaajan asiamiehen ollessa läsnä. Vastaaja on asianomistajan poistuttua voinut antaa omat kommenttinsa.

Yhtä lukuun ottamatta kaikissa tapauksissa, joissa asianomistaja ei ole vaatinut esitutkinnassa rangaistusta tai on luopunut rangaistusvaatimuksestaan, on siis seurannut syyksi lukeva tuomio. Asianomistajat ovat lähes poikkeuksetta halunneet selvittää tapahtumat oikeudessa, vaikka heillä ei olisikaan ollut rangaistusvaatimusta.

Asianomistajien halukkuuteen kertoa tapahtumista on varmasti osaltaan vaikuttanut se, että oikeudenkäynnit on järjestetty sellaisina päivinä, jolloin on käsitelty vain parisuhdeväkivaltatapauksia. Tapausten käsittelyyn on varattu riittävä aika ja asianomistajan on annettu mahdollisimman vapaasti ja laajasti kertoa pahoinpitelytapahtumasta ja parisuhteesta yleensä. Syyte on useimmiten koskenut vain yhtä

pahoinpitelytapahtumaa. Sikäli kuin väkivallan toistuvuus on voitu osoittaa, sillä on voinut olla merkitystä seuraamusta määrättäessä.

Seuraamuskäytännöstä

Selvityksessä olevista 72 naiseen kohdistuneesta pahoinpitelytapahtumasta kolmasosa eli 24 on jäänyt syyttämättä. Yhtään syyttämättäjättämispäätöstä tapauksesta jossa pahoinpitelyä on todettu tapahtuneen, ei ole tehty pelkästään asianomistajan vakaasta tahdostaan tekemän pyynnön perusteella tai asianosaisten sovinnon perusteella. Syyttämättäjättämispäätöksen perusteena on uhrin pyynnön lisäksi ollut teon vähäisyys, ainutkertaisuus sekä usein myös tekijän tahto hakea ammattiapua esimerkiksi alkoholiongelmia.

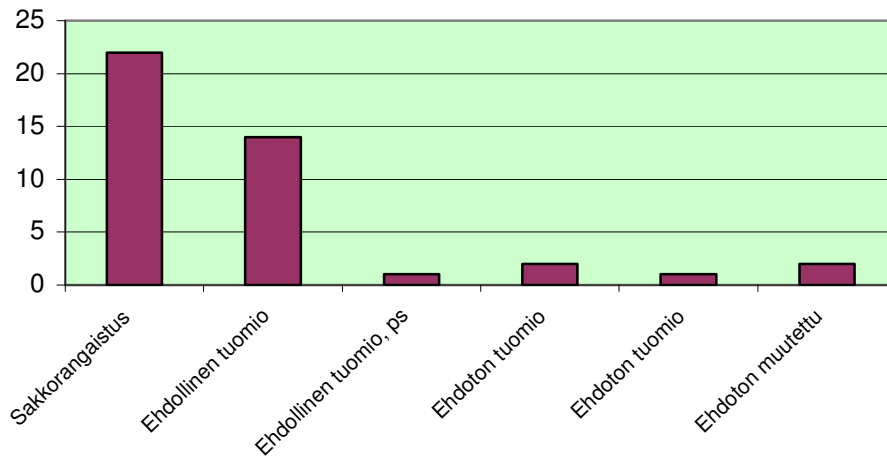
Kaksi pahoinpitelytapausta on asianosaisten omasta aloitteesta soviteltu vahingonkorvausten osalta, mutta näissä tapauksissa syyte on nostettu. Kolme lievempää pahoinpitelysyytettä on rauennut, kun asianomistaja on luopunut rangaistusvaatimuksistaan. Tällöin oikeus on jättänyt syytteen tutkimatta lievänä pahoinpitelynä tai syyttäjä on peruuttanut syytteen.

Langettavista 42 tuomiosta seuraamus on ollut 22 sakkorangaistusta ja 20 vapausrangaistusta. Vapausrangaistuksista 15 on ollut ehdollisia vankeusrangaistuksia, joista yhdessä on lisäksi tuomittu oheissakkoa. Loput viisi ovat olleet ehdottomia vankeusrangaistuksia, joista kahden kohdalla on vankilan sijaan tuomittu yhdyskuntapalvelua. Lähes joka toinen tapaus on siis johtanut vapausrangaistukseen.

14. Tuomion kuvaus

	lkm.
Sakkorangaistus	22
Ehdollinen tuomio	14
Ehdollinen tuomio, ps	1
Ehdoton tuomio	2
Ehdoton tuomio	1
Ehdoton muutettu yhdyskuntapalveluun	2
	42

14.Tuomion kuvaus

3.3 Johtopäätökset

Espoon perheväkivalta rikosprosessissa -yhteistoimintamalli tuli julkisuudessa voimakkaasti esille vuonna 2001. Vaikka eri puolilla Suomea on jo lähes kymmenen vuoden ajan tehty viranomaisyhteistyötä perheväkivallan ehkäisemiseksi, niin vasta parina viime vuonna asiaa on käsitelty laajemmin tiedotusvälineissä.

Julkisuudessa on kritisoitu rikoslain 21 luvun 17 §:n säännöstä, jonka on katsottu voivan johtaa epäyhtenäiseen syyttämiskäytäntöön siitä riippuen, kuinka suuren painoarvon syyttäjä uhrin pyynnölle antaa. Kyseinen säännös on siitä eriskummallinen, että se antaa tuon harkintavallan vain syyttäjälle, ei poliisille eikä tuomioistuimelle. Tuomioistuin ei voi jättää syylliseksi todettua rangaistukseen tuomitsematta ainoastaan sillä perusteella, että uhri näin vakaasta tahdosta pyytäisi.

Espoon mallin mukainen yhteistoimintamenettely on osoittanut, että syytekynnyksen madaltaminen ja syytteen nostaminen asianomistajan vastakkaisesta tahdosta huolimatta on johtanut lähes poikkeuksetta tuomioon käräjäoikeudessa.

Perheväkivalta-asioiden käsittelyn keskittäminen samalle käräjäpäivälle on terävöittänyt seuraamuskäytäntöä. Perheväkivaltaa on käsitelty laajemmasta rikosoikeudellisesta näkökulmasta, eikä vain yksityisasiana. Pahoinpitelyn laatu, määrä ja toistuvuus on ollut syyttämisen- ja tuomitsemiskäytännön perustana, ei niinkään se, vaatiiko nainen rangaistusta.

Eduskunnan lakivaliokunnalle on tehty kolme lakialoitetta, joissa ehdotetaan rikoslain 21 luvun 17 pykälän kumoamista. Säännöksen kumoamiselle ei yleisesti nähdä enää esteitä. Epäilyksiä on kuitenkin esitetty sen suhteen, johtaako rikosprosessi tulokseen, mikäli vastentahtoinen asianomistaja ei esitutkinnassa ja käräjillä halua selvittää tapahtumia. Espoon kokeilu on osoittanut, ettei säännöksen kumoamiselle ole estettä tältäkin osin. Kun poliisi vastaisuudessa panostaa erityisesti tapahtumapaikkatutkintaan valokuvaamalla tai filmaamalla tapahtumapaikkaa ja pahoinpitelyssä syntyneitä vammoja, ei totuuden esiin saamiselle rikosprosessissa ole olemassa mitään esteitä.

Syyttäjän ja asianomistajan välisten puhelinkeskustelujen tulos on ollut, että asianomistaja on tyytynyt siihen, että syyttäjä nostaa syytteen. Käräjillä väkivallan tekijä ja uhri eivät juurikaan ole kritisoineet oikeudenkäynnin järjestämistä. Lähinnä on puheina pyritty lieventämään tapahtumia, mutta oikeuskäsittelyä ei ole kyseenalaistettu.

Rikosprosessin vaikutuksista väkivaltakierteeseen ei liene kiistatonta tutkimustulosta. Ainakin se

viestittää, että parisuhdeväkivalta on yhtäläillä rangaistavaa ja tuomittavaa kuin muukin väkivalta.

Vaihtoehtoiset seuraamukset

Kun harkitaan rikoslain 21 luvun 17 pykälän kumoamista, tulisi samalla käydä laajempi julkinen keskustelu siitä, tulisiko Suomessa ottaa käyttöön erityisiä vaihtoehtoisia seuraamusmalleja parisuhdeväkivaltatapauksia varten.

Yhdysvalloissa käytetyssä ns. Duluthin mallissa pahoinpitelyyn syyllistynyt mies saa syytteen ja tuomion. Pahoinpitelijä saa valita joko oikeusistuimen määräämän vankilatuomion tai osallistumisen väkivallan katkaisuohtelmaan ehdonalaisvalvonnassa. Ohjelma on siis osa ehdollista tuomiota. Ehdonalainen muuttuu vankilatuomioksi, jos mies keskeyttää ohjelman, on usein poissa ryhmästä tai syyllistyy uudelleen väkivaltaan. (Rautava & Perttu 2001)

Vapaaehtoiselta pohjalta väkivaltaohjelmaan sitouttaminen ei Espoon kokeilussa ole osoittautunut riittäväksi keinoksi katkaista väkivaltakierre. Siksi tulisi vakavasti harkita järjestelmää, jossa normitasolla veloitettaisiin mies osallistumaan väkivallan katkaisuohtelmaan rangaistuksen uhalla.

Erityinen vankilatyypin lyhyitä vankeustuomioita varten

Rangaistusuhkana pitäisi olla jonkinlainen vapauden menettäminen. Nykyisen vankila- ja työsiirtolavaihtoehdon lisäksi tarvittaisiin lievempi vapausrangaistuksen muoto, joka ei vahingoittaisi tuomittua sosiaalisesti tai taloudellisesti niin paljon.

Sovittelujärjestelmä ei nyky muodossaan ole sovelia in ratkaisu tässä rikostyyppissä. Miesten väkivallan katkaisuohtelmaan ohella myös uhrille tulisi aktiivisesti tarjota ammattitukea. Vasta molemmille osapuolille annetun ammattiavun jälkeen voitaisiin antaa osapuolille yhteistä ammatillista sovitte luapua.

Nopeutetun rikosprosessin käyttöönotto parisuhdeväkivaltatapauksissa

Parisuhdeväkivaltatapauksiin voitaisiin soveltaa samanlaista nopeutettua menettelyä kuin nuorten tekemiin rikoksiin. Syyttäjä voisi osallistua asian käsittelyyn jo esitutkintavaiheessa. Asianosaiset ja todistajat voitaisiin haastaa jo ”muutaman” viikon päästä pidettävään käräjäoikeuden istuntoon. Poliisi voisi aloittaa esitutkinnan heti tapahtumapaikalla. Parisuhteen kannalta tällainen nopea puuttuminen ja

kokonaiskäsittelyajan lyhentäminen olisi varmasti paras vaihtoehto. Tukholmassa on tällaista menettelyä kokeiltu hyvin tuloksin.

Lopuksi

Kuten edellä kuvatusta selvityksestä ilmenee, ei Espoon kokeilussa ole ollut kyse ehdottomaan nollatoleranssiin perustuvasta syyttämisestä, vaan yleisten vähäisyys- ja tarkoituksenmukaisuuskriteerien soveltamisesta.

Kun poliisi on sovitun mallin mukaisesti toimittanut kaikki tapaukset syyttäjän harkintaan, on mukana ollut lievempiäkin tapauksia. Kaksi kolmasosaa on viety käräjille ja yksi kolmasosa on jäänyt syyttämättä. Kaikesta vammauttavasta pahoinpitelystä on pääsääntöisesti nostettu syyte ja seurauksena on ollut langettava tuomio.

Saadut kokemukset tukevat vahvasti sitä, että rikoslain 21 luvun 17 § voidaan kumota.

Johtava kihlakunnansyyttäjä

Heikki Poukka

4.1 Taustaa

Tilastokeskuksen vuonna 1998 (Heiskanen & Piispa 1998, 62.) julkaiseman Usko, toivo hakkaus -tutkimuksen mukaan vain 6 % väkivaltaa käyttäneistä miehistä hakee itselleen apua. Käytännön työstä saadut kokemukset osoittavat, että miehet hakevat apua useimmiten puolison kannustuksesta tai kehotuksesta. Miehen avun hakemista ei voi kuitenkaan jättää puolison vastuulle, vaan oikeusjärjestelmän tulee kantaa vastuunsa miesten ohjaamisessa avun piiriin.

Suomessa ei tällä hetkellä ole lakia, jonka perusteella väkivaltaa käyttänyt henkilö voitaisiin oikeudessa velvoittaa osallistumaan väkivallan tekijöille tarkoitettuihin ohjelmiin. Selkeintä olisi, että tällaiset ohjelmat kytkettäisiin osaksi ehdollista tuomiota.

Väkivallan katkaisu -ohjelmat tarjoavat mahdollisuuden väkivallan käytön lopettamiseen ja sen ennaltaehkäisemiseen. Väkivallan katkaisu -ohjelmista väkivallan tekijä saa tietoa ja tukea, joka vähintäänkin edesauttaa oman väkivaltaisen käyttäytymisen pohdintaa ja parhaimmillaan johtaa väkivallan käytön loppumiseen.

Väkivallan väheneminen toisi yhteiskunnalle merkittäviä taloudellisia säästöjä. Suomalaisen yhteiskunnan taloudellisia resursseja kohdennettaessa tulisikin kartoittaa erityisesti väkivallan ennaltaehkäisemiseen ja katkaisemiseen käytettävien rahavarojen tarve. Väkivallan uhrien ja tekijöiden palveluiden tulisi olla yhteiskunnan järjestämiä ja rahoittamia jotta jokaisella kansalaisella olisi yhtäläinen mahdollisuus palvelujen käyttämiseen. Tällä hetkellä kansalaiset ovat eriarvoisessa asemassa, koska palvelujen saatavuudessa on suuria alueellisia eroja.

4.2 Kokemukset

Lyömätön Linja Espoossa on toimintansa alusta lähtien etsinyt uusia keinoja väkivallan katkaisemiseen ja ennaltaehkäisemiseen. Vuoden 2001 alusta alkaen keskeistä on ollut yhteistyö syyttäjän ja poliisin sekä muun viranomaisverkoston kanssa. Perheväkivalta rikosprosessissa yhteistyökokeilullamme olemme pyrkineet tavoittamaan erityisesti niitä miehiä, jotka ovat rikosepäilyinä perheessä tapahtuneesta naisiin tai lapsiin kohdistuvasta väkivallasta.

Lähtötilanteemme miesten vastuuttamiseen oli vaikea, koska Suomessa ei ole väkivaltatyön kansainvälisten suositusten mukaista lakia, jolla väkivallan tekijät voitaisiin velvoittaa osallistumaan väkivallan katkaisu -ohjelmiin. Suomessa kaikkien tarjolla olevien palvelujen käyttö on vapaaehtoista.

Ongelmana on, että vaikka tutkimusten mukaan 40 % suomalaisista naisista on joskus 15 -vuotta täytettyään kokenut miehen tekemää fyysistä ja henkistä väkivaltaa tai väkivallalla uhkailua, niin vain pieni osa väkivaltaa käyttäneistä miehistä hakee itselleen apua (Heiskanen & Piispa 1998, 58.). Näin ollen on perusteltua että lainsäädäntö puuttuisi väkivaltaan aktiivisemmin, jotta yhä useampi väkivaltaa käyttänyt mies saataisiin palvelujärjestelmän piiriin.

Lyömättömässä Linjassa käyneiden miesten kertomusten perusteella tiedämme, että usein väkivallan tekijän pysäyttämiseen tarvitaan ulkopuolisten henkilöiden tai viranomaisten väliintuloa. Miehet ovat kertoneet arvostavasti näin toimineista henkilöistä. Kyse on voinut olla esimerkiksi kotikäynnin tehneistä poliiseista, jotka ovat todenneet väkivaltaa tapahtuneen. Poliisin ja oikeusjärjestelmän puuttuminen väkivaltaan on ollut käännekohta, joka on johtanut miehen avun hakemiseen.

Miehet ovat Väkivallan katkaisu -ohjelman aikana ryhmässä pohtineet kuinka väkivaltatyötä voitaisiin kehittää siihen suuntaan, että yhä useampi mies heidän lisäksi ymmärtäisi väkivaltatilanteen vakavuuden ja lähtisi hakemaan itselleen apua. Miehet ovat pitäneet ”suoraselkäisenä” sitä, että oikeusjärjestelmässä otetaan kanta väkivaltaa vastaan. Miehet ovat pitäneet hyvänä, että väkivaltaan puututaan, ja että eri tahot pyrkivät yhteistyössä toteuttamaan toimenpiteitä, joilla yksittäisen miehen kohdalla väkivallan käytön lopettaminen olisi mahdollista.

Espoon poliisi on toimittanut kahden kokeiluvuoden aikana 57 miehen yhteystiedot Lyömättömälle Linjalle. Kokeilun alkuvaiheessa odotimme poliisilta tiedon saatuaamme muutaman päivän ajan miehen omaa yhteydenottoa. Havaittuamme melko pian, että yhteydenottoja ei tule toivomallamme tavalla, päätimme ottaa heti poliisilta tiedon saatuaamme mieheen yhteyttä, ja tarjota hänelle tapaamisaikaa.

Olemme tavanneet 39 miestä arviointijaksolla kahdenkeskisissä keskusteluissa. Väkivallan katkaisu -ohjelmaan on sitoutunut 8 miestä, joista 2 on keskeyttänyt ohjelman. Sitoutuneista miehistä 5 on läpikäynyt koko ohjelman, tällä hetkellä ohjelmaa suorittaa 1 mies.

Miesten sitouttaminen pitkäjänteiseen työskentelyyn ei aina ole ollut helppoa, koska miehelle ei voi asettaa mitään ”pakotteita”, joilla hän joutuisi läpikäymään omaa väkivaltahistoriaansa ja sen seurauksia sekä väkivallan syntyyn johtaneita tekijöitä. Ajoittain olemme havainneet myös yksittäisten miesten kommentissa esiintyvän välinpitämättömyyttä ja väkivaltatapahtumien vähättelyä. On ilmeisesti ollut helpompaa pyrkiä unohtamaan ja sivuuttamaan itsellekin vaikeat asiat.

Toisaalta olemme saaneet toisaalta myös paljon hyvää palautetta poliisin meille ohjaamilta miehiltä. Miehet ovat olleet aidosti kiinnostuneita ja pitäneet hyvänä asiana sitä, että poliisi on kertonut heille Lyömättömän Linjan olemassaolosta. Olemme saaneet paljon hyviä kokemuksia ohjelmaan sitoutuneiden miesten kautta. Olemme voineet seurata miehen muutosta ja muuttumista kohti väkivallatonta ja kuten miehet itse ovat kuvanneet, uutta ihanaa elämää.

Lyömättömään Linjaan hakeutuneiden miesten palautteista on havaittu, että palvelujärjestelmä ei ole tavoittanut riittävän hyvin perheväkivallan uhreina olevia naisia ja lapsia. Tältä osin kirjattu tavoitteemme, "saattaa kaikki perheenjäsenet väkivaltatilanteen jälkeen auttamisjärjestelmän piiriin ja auttaa heitä samanaikaisesti eri auttajatahojen yhteistyönä", ei ole toteutunut.

Toimintavuodelta 2001 laaditun asiakastilaston perusteella 50 miehen puolisosta 27 oli auttamisjärjestelmän piirissä. Lapsia oli 47 miehellä (50:stä) ja auttamisjärjestelmän piirissä oli 11 lasta. (ks. luvut alla). Puolison ja lasten tilannetta on kartoitettu miehen kanssa tehtävän työn alkuvaiheessa sitä varten laaditun alkukartoituslomakkeen avulla.

Puoliso avun piirissä

Ei	23
Turvakoti	1
Naisten keskusteluryhmä	4
Perheneuvola	12
Perheasiainneuvottelukeskus	3
Muut auttajatahot	7

Lapset auttamisjärjestelmän piirissä

Ei	36
Perheneuvola	5
Psykologi	1
Lastenlinna	1

Lastenkoti	1
Muu terapiataho	3

4.3 Johtopäätökset

Kokemustemme mukaan väkivaltaisesti käyttäytyvät miehet eivät kovin helposti motivoitu Väkivallan katkaisu- ohjelmaan, siksi olisi tärkeä saada lakisääteinen velvoite osallistua ohjelmaan. Ohjelmaan osallistuminen ei kuitenkaan saisi olla vaihtoehto rangaistukselle, vaan sen tulisi olla osa rangaistusta. Vastentah- toisestikin ohjelmaan tullut mies voi motivoitua väkivaltaisen käyttäytymisensä muuttamiseen kunhan hä- net on ensin saatu ylittämään muutosvastarintansa.

Perheväkivalta rikosprosessissa yhteistyömalliin on vuoden 2003 alussa lisätty kokeilu, jossa säännönmu- kaisesti myös miesten puolisoille tarjotaan mahdollisuus luoda kontakti auttavaan tahoon. Tämä tapahtuu ohjaamalla nainen Naistenapu -toiminnan piiriin. Naistenavussa otetaan huomioon myös lasten tilanne. Naistenapua on kehitetty yhteistyössä Espoon poliisin, Espoon Turvakodin ja Lyömättömän Linjan kesken. Tavoitteena on, että Perheväkivalta rikosprosessissa yhteistyömalli ottaisi kaikki perheenjäsenet entistä paremmin huomioon ja kattaisi sekä miesten, naisten että lasten avun tarpeet. Naistenavun keskeinen tavoite on tarjota väkivallan uhreille mahdollisuus auttavan tahon kontaktiin ja edesauttaa sitä, että nainen ja lapset pääsisivät entistä paremmin tarjolla olevan palvelujärjestelmän piiriin.

Lyömättömän Linjan, Espoon poliisin ja syyttäjäosaston kanssa kehitetty Perheväkivalta rikosprosessissa yhteistyökokeilu on toiminut Espoossa noin kaksi vuotta. Yhteistyö on alusta alkaen ollut hyvin antoisaa ja uusia näkökulmia tuottavaa. Kiitos Espoon poliisille sekä Espoon kihlakunnan syyttäjäosastolle ja Lyömät- tömään Linjaan hakeutuneille miehille.

” Miehen muuttaminen on vaikeaa, mutta se on mahdollista. Väkivallaton vaihtoehto on toimia väkivallat- tomasti. Se merkitsee yhteistyötä kilpailemisen sijasta. Se merkitsee toisen kunnioittamista alistamisen si- jaan. Se merkitsee tasavertaisuutta eikä toisen ylivaltaa. Se merkitsee keskustelua yksin puhumisen sijasta. Se merkitsee vuorovaikusta – ei hallitsemista eikä määräilyä. Se merkitsee rakkautta pelon, vihan ja hal- veksunnan sijaan. Miehillä on vastuu omasta väkivaltaisuudestaan ja määräyshalustaan”

(Per Isdal)

Jari Hautamäki
vastaava ohjaaja
Lyömätön Linja Espoossa

LÄHTEET

Rautava, M. ja Perttu, S. (2001) Tavoitteena uhrin turvallisuus – näkökulmia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojektin 1998-2002. STM / Stakes. Helsinki

Heiskanen, M. ja Piispa, M. (1998). Usko, toivo, hakkaus. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Tilastokeskus, Tasa-arvoasianneuvottelukunta. Oikeus 1998:12. Sukupuolten tasa-arvo. STV.

LIITTEET

LIITE 1. LYÖMÄTÖN LINJA ESPOOSSA -TOIMINTA

Vastaava ohjaaja

Jari Hautamäki

Lyömätön Linja Espoossa - toiminnassa on otettu huomioon seuraavat Euroopan unionin asiantuntijakonferenssin vuonna 1999 hyväksymät väkivaltatyötä koskevat suositukset:

Euroopan unionin asiantuntijakonferenssi hyväksyi Jyväskylässä marraskuussa 1999 väkivaltatyötä koskevat suositukset, joiden pohjana olivat aiempien EU-asiantuntijakonferenssien Baden bei Wienissä 1998 ja Kölnissä 1999 antamat suositukset. Portugalissa toukokuussa 2000 kokoontunut EU:n asiantuntijakonferenssi hyväksyi aiempien asiantuntijakonferenssien suositukset sellaisenaan.

Tavoitteena on julkaista suositukset EU:n antamana julistuksena ja myöhemmin direktiivinä. Seuraavassa esitetään Euroopan unionin asiantuntijakonferenssin Jyväskylässä 1999 antamat suositukset, jotka koskevat perhe- ja parisuhdeväkivaltaan syyllistyneiden hoito-ohjelmia. (Rautava&Perttu 2001)

EU:n naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevän asiantuntijakonferenssin suositukset hyvien hoito-ohjelmien kehittämiseksi perhe- ja parisuhdeväkivaltaan syyllistyneille henkilöille.

1. Naisten tarpeiden ja turvallisuuden on oltava lähtökohtina miehille suunnatuissa hoito-ohjelmissä. Kaikkia projektien kehittämiseen ja hallintaan liittyviä näkökohtia tulisi tarkastella siitä näkökulmasta, etteivät ne vaaranna perhe- ja parisuhdeväkivallan uhrien ja siitä selviytyneiden turvallisuutta eikä hyvinvointia.

2. Väkivaltaan syyllistynyt henkilö on vastuussa pahoinpitelystä, ei selviytyjä eikä uhri. Tekijöitä on pidettävä vastuussa väkivaltaisesta käyttäytymisestään sekä pahoinpitelystä.

3. Hoito-ohjelmia tulisi järjestää vain, jos paikkakunnilla on naisille ja lapsille tarkoitettuja turvakoteja. Hoito-ohjelmat on kehitettävä yhteistyössä näitä palveluja tarjoavien tahojen kanssa. Mikäli perhe- ja parisuhdeväkivallan uhreille eikä siitä selviytyneille ole olemassa näitä tukipalveluja, ne on kehitettävä ensin ja sovittava yhteistyöstä muiden viranomaisien kanssa. Vasta tämän jälkeen voidaan kehittää hoito-ohjelmia. Miesten hoito-ohjelmien tulisi toimia rinnakkain naisille suunnattujen palvelujen kanssa.

4. Perhe- ja parisuhdeväkivalta on rikos, johon tulisi soveltaa asiaankuuluvia lakeja. Väkivaltaan syyllistyneille henkilöille suunnatut hoito-ohjelmat eivät saisi korvata tekijöitä kohtaan käytettäviä rikosoikeudellisia toimia eikä tapausten oikeuskäsittelyä.

5. Kaikkia hoito-ohjelmia tulisi valvoa ja arvioida sekä varmistaa, että ne todella parantavat naisten turvallisuutta ja vaikuttavat miesten käsitysten muuttumiseen. Arviointi ei saa perustua itsearviointiin, vaan sitä tulee aina tarvittaessa voida verrata pahoinpitelijän (entisen) naiskumppanin kertomukseen ja muuhun todistusaineistoon.

6. Kun miesten hoito-ohjelmien yhteydessä määritellään käsitettä perhe- ja parisuhdeväkivalta, tulisi muistaa, että naisiin kohdistuva väkivalta voi olla henkistä, seksuaalista, taloudellista ja fyysistä. Siihen voi myös kuulua monenlaista toista ihmistä hallitsevaa käyttäytymistä, joka ei ole avoimesti väkivaltaista.

7. Väkivaltaisesti käyttäytyvien miesten hoito-ohjelmien tulisi keskittyä muuttamaan sitä miesten käsitystä, että heillä on oikeus hallita ja pahoinpidellä (entistä) kumppaniaan. Mikäli väkivaltaisesti käyttäytyvä mies tarvitsee myös muuta hoitoa (esim. alkoholiongelmissa), se ei saa korvata varsinaista hoito-ohjelmaa.

8. Väkivaltaisten miesten hoito-ohjelmien tulisi olla osa muiden viranomaisten, kuten poliisin, rikosoikeuden ja sosiaalivirastojen kanssa tehtävää yhteistyötä naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi. Näiden tahojen tulisi keskenään laatia kirjalliset sopimukset yhteisestä linjasta ja niillä työskenteleviä henkilöitä tulisi kouluttaa ymmärtämään perhe- ja parisuhdeväkivaltaa.

9. Pahoinpitelystä selviytyneille naisille tulee taata täydellinen luottamuksellisuus ja heidät tulee pitää ajan tasalla siitä, mistä he voivat saada apua, minkälainen hoito-ohjelman rakenne on sekä siitä, miten pahoinpitelijä edistyy ja käykö hän säännöllisesti hoidossa. Naisten ja lasten turvallisuus on aina tärkeämpi kuin kaikki pahoinpitelijän kanssa tehdyt luottamukselliset sopimukset.

Mikäli huomataan merkkejä riskitilanteen syntymisestä, asiasta on ilmoitettava riskin kohteelle, oikeusviranomaisille ja muille asianomaisille tahoille. Eri tahojen tulee keskenään kehittää asiakirjojaan siihen suuntaan, että tekijää koskevat tiedot ovat niiden kaikkien helposti saatavissa.

10. On luotava mekanismeja, jotka takaavat sen, että selviytyjille ja uhreille annetaan kaikki tiedot hoito-ohjelmien toiminnasta sekä mahdollisuus antaa palautetta ohjelman vaikutuksista sekä mistä tahansa asiaan liittyvistä huolenaiheista.

11. Lastensuojelun tulee olla osa kaikkia hoito-ohjelmia.

12. Hoito-ohjelmia ei saisi rahoittaa selviytyjille ja uhreille suunnattujen palveluiden kustannuksella. Miesten hoito-ohjelmat tulisi rahoittaa eri budjettikohdasta kuin uhreille tuotettavat palvelut.

13. Hoito-ohjelmia tulisi kehittää vain perusteellisen tutkimustyön jälkeen, jotta menetelmät ja lähestymistavat olisivat mahdollisimman tehokkaita ja jo muissa ohjelmissa kokeiltuja ja arvioituja. Ohjelmien tulisi kestää vähintään 12 kuukautta ja istuntoja tulisi olla vähintään kerran viikossa. Lyhyet ohjelmat eivät riitä ja ne saattavat olla suorastaan vaarallisia. Ohjelmien pitää koostua sekä henkilökohtaisista keskusteluista että ryhmätyöstä; ryhmätyöhön osallistumisen tulee olla pakollinen osa ohjelmaa.

14. Hoito-ohjelmat ovat vain pieni osa siitä työstä, mikä on suunnattava muuttamaan miesten väkivaltaista asennoitumista naisia kohtaan. On myös kehitettävä paikallisia ja kansallisia valistus- ja koulutusohjelmia.

15. Perhe- ja parisuhdeväkivalta on julkinen eikä yksityinen asia. Selviytyjien turvallisuuden ja hyvinvoinnin tulee olla tärkeämpää kuin yritykset säilyttää perhe koossa. Naisten ihmisoikeudet, jotka oikeuttavat heidät vapautumaan väkivallasta ja pahoinpitelystä, täytyy tunnustaa heidän oikeuksikseen yksilöinä eikä vain lastensa äiteinä.

Tausta ja toiminta

Lyömätön Linja Espoossa toteuttaa väkivallan katkaisu- ja ehkäisytyötä väkivaltaa parisuhteessaan tai perheessään käyttäneiden miesten parissa. Toiminnan pohjana on Sosiaali- ja terveysministeriön Tasa-arvoasiainneuvottelukunnan väkivaltajaoston mietintö vuodelta 1991 sekä Espoossa vuosina 1993-1996 toteutettu Perheväkivallan katkaisu –projekti.

Lyömätön Linja Espoossa toiminnan taustayhteisönä toimii Naisten Apu Espoossa ry, joka ylläpiti Lyömätön Linja toimintaa vuosina 1993-1996 ja aloitti toiminnan uudelleen keväällä 2000. Toimintaa rahoittavat Espoon kaupunki ja Raha-automaattiyhdistys.

Lyömätön Linja Espoossa toimii kiinteässä yhteistyössä Espoon Turvakodin ja eri viranomaisten kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat mm. perheneuvolat, Espoon perheasiain neuvottelukeskus, sosiaali- ja kriisipäivystys, lastensuojelu, poliisi- ja syyttäjäviranomaiset.

Lyömättömän Linjan asiakkaaksi hakeutuvat miehet tulevat toiminnan piiriin vapaaehtoisesti. Suurin osa miehistä on saanut tiedon toiminnasta tiedotusvälineiden kautta, esitteistä tai kotisivuilta. Useissa tapauksissa miehen puoliso on kertonut miehelle tiedon Lyömättömästä Linjasta ja kehottanut häntä hakemaan

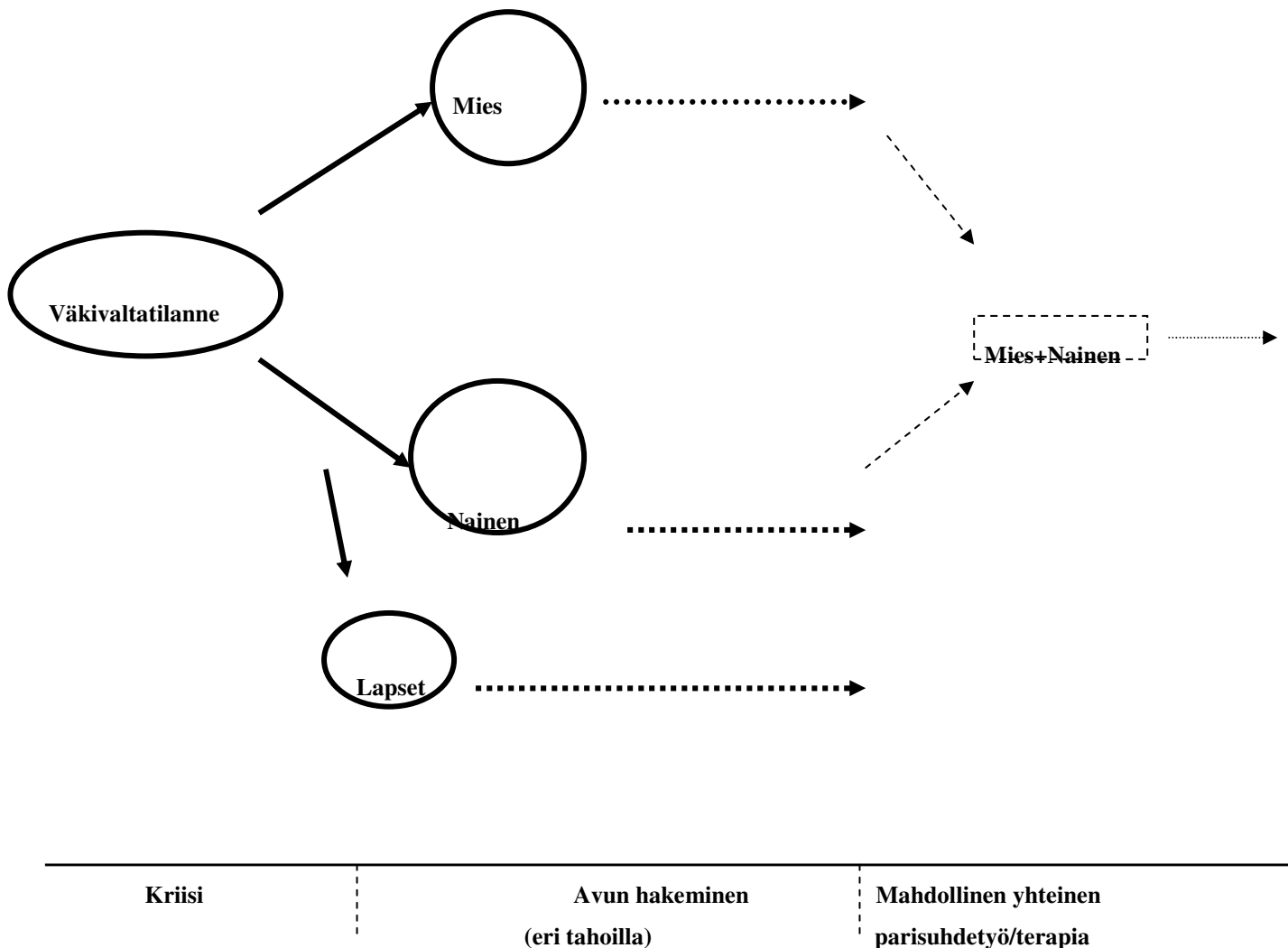

itselleen apua.

Lyömätön Linja Espoossa on pyrkinyt luomaan espoolaista perheväkivaltatyön toimintamallia, joka perustuu eri toimijoiden yhteistyöhön ja yhteisesti sovittuihin toimintatapoihin. Toimintatavat tähtäävät varhaiseen ”nolla-toleranssin periaatteen” mukaiseen varhaiseen puuttumiseen väkivaltaan. Väkivaltaan puuttumiseen sisältyy väkivallan tekijän vastuuttaminen käyttämästään väkivallasta sekä uhrin ja lasten tilanteen huomiointi. Tavoitteena on saada jokainen perheenjäsen auttamisjärjestelmän piiriin ja hoitaa heitä samanaikaisesti eri tahojen kiinteässä yhteistyössä.

PERHEVÄKIVALLAN KATKAISUPERIAATE

Jari Hautamäki

Väkivallan katkaisu –ohjelma

Väkivallan katkaisu –ohjelma (liite) on Lyömätön Linja Espoossa -toiminnan palvelu, jonka avulla miehille annetaan valmiuksia ja välineitä väkivallan käytöstä eroon pääsemiseen. Väkivallan katkaisu -ohjelmaa toteutetaan kohtaamalla ammatillisesti väkivaltaa perheessään käyttänyt mies puhelimesta, yksilökäynnillä ja ryhmässä. Ohjelma toteutetaan ammatillisena toimintana.

Väkivallan katkaisu –ohjelman tavoitteena on parantaa kaikkien perheenjäsenten turvallisuutta. Jokainen perheenjäsen pyritään saattamaan avun piiriin ja hoitamaan eri tahojen yhteistyönä. Yksittäisen miehen kohdalla tavoitteena ovat väkivallan loppuminen ja asenteiden muuttuminen niin, että mies oppii suhtau-

tumaan puolisoonsa tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti.

Väkivallan katkaisu -ohjelman kehittämisessä on hyödynnetty aikaisempia kokemuksia suomalaisten miesten kanssa tehdystä väkivaltatyöstä. Lisäksi on otettu huomioon ulkomaisista miesten ohjelmista, kuten norjalaisesta Alternativ til våld -toiminnasta ja yhdysvaltalaisesta Duluth- mallista saadut kokemukset.

Väkivallan katkaisu -ohjelman aikana väkivallan seurauksia käsitellään eri näkökulmista. Mies voi oppia mitä fyysisen ja henkisen väkivallan avulla ylläpidettävä valta ja kontrolli parisuhteessa merkitsevät. Mies voi lisäksi tiedostaa että väkivalta on aina valinta, josta hän on itse vastuussa. Ohjelman aikana tarkastellaan erityisesti näitä valintoja ja sitä lupaa, jonka mies antaa itselleen väkivallan käyttöön.

Yksilötapaamiset

Työskentely miehen kanssa alkaa arviointijaksolla, joka kestää keskimäärin 3-5 kuukautta. Jaksoon kuuluvissa yksilötapaamisissa arvioidaan miehen lähtötilannetta ja avuntarvetta. Arviointijaksolla arvioidaan miehen kykyä ja halukkuutta ottaa vastuuta väkivallasta, sekä valmiutta sitoutua Väkivallan katkaisu -ohjelmaan.

Arviointijaksolla kartoitetaan miehen elämänhallintaa kokonaisvaltaisesti. Kartoitukseen sisältyy päihteiden käytön, mahdollisten mielenterveysongelmien, hoitosuhteiden ja jatkosuunnitelmien arviointia. Tarvittaessa pyydetään arvio muilta miestä hoitaneilta yhteistyötahoilta.

Arviointijakson jälkeen osa Lyömättömään Linjaan yhteyttä ottaneista miehistä ohjataan toiseen auttamistahoon. Tällaisia ovat esimerkiksi päihdehoitoa vaativat henkilöt. Miehen siirtyminen muualle tapahtuu Lyömättömän Linjan ja miestä jatkossa hoitavien työntekijöiden välillä ”saattaen vaihtaan”. On myös mahdollista että mies palaa muulla taholla käydyn hoitojakson jälkeen Lyömättömään Linjaan.

2. Väkivallan katkaisu –ohjelmaan osallistumisen kriteerit:

1. Väkivallan myöntäminen
2. Katuminen
3. Syyllisyys
4. Motivaatio
5. Kyky työskennellä ryhmässä

Arviointijakson aikana tehdään kirjallinen sopimus (liite) Väkivallan katkaisu –ohjelmaan osallistumisesta. Sopimuksella mies julkaisee lähipiirinsä kuuluville henkilöille tiedon väkivallasta ja sitoutumisestaan Väkivallan katkaisu -ohjelmaan.

Ryhmätoiminta

Väkivallan katkaisu -ohjelman työmuotona olevan ryhmätyöskentelyn aikana mies tapaa samassa tilanteessa olevia miehiä. Ryhmässä miehet voivat vaihtaa kokemuksiaan ja kertoa toisille mitä väkivalta heidän kohdallaan on ollut. He voivat saada toisilta miehiltä neuvoja ja tukea väkivallasta selviytymiseen, sekä löytää toisten miesten avustuksella vaihtoehtoisia ja erityisesti väkivallattomia tapoja toimia pari- ja perhesuhteessaan

Ryhmä toimii täydentyvän ryhmän periaatteella ja siihen kuuluu enintään 9 miestä kerrallaan. Ryhmä koontuu kerran viikossa ja sen kesto on 1,5 tuntia. Ryhmä kestää kunkin miehen kohdalla 15 kertaa, ja se koostuu viidestä kolme viikkoa kestävästä teema-alueesta (liite). Ryhmällä on kirjatut säännöt, jotka annetaan jokaiselle miehelle ennen ryhmän aloittamista.

Ryhmänohjaajat jakavat jokaisella ryhmäkerralla tietoa väkivallasta. Ryhmäistunnoilla on teemat, joissa tarkastellaan väkivaltaa vallankäytön ja kontrolloinnin, tasa-arvoisen parisuhteen ja väkivallasta aiheutuvien seurausten näkökulmasta. Ryhmissä tarkastellaan lainsäädäntöä, väkivaltailmiön yhteiskunnallisia taustoja sekä miehen ja naisen rooleja. Ryhmäkäyntien ohella miestä tavataan yksilötapaamisissa, joissa keskustelua syvennetään ja miehen etenemistä seurataan.

Työskentelyn päättävät tapaamiset

Ryhmäprosessin jälkeen miestä tavataan yksilötapaamisissa, joissa varataan aikaa työskentelyn rauhalliseen päättämiseen. Tapaamisissa arvioidaan käyttäytymisessä tapahtuneita muutoksia ja sitä miehen hyötymistä Väkivallan katkaisu -ohjelmasta. Miehen kanssa keskustellaan jatkosuunnitelmista ja osa miehistä jatkaa yksilö- tai pariterapiaa muilla auttamistahoilla. Väkivallan katkaisu -ohjelma päättyy tilaisuuteen, jossa miehelle annetaan todistus ohjelman suorittamisesta.

Seuranta

Väkivallan katkaisu -ohjelmaan kuuluva seuranta toteutetaan noin puolen vuoden kuluttua ohjelman päättymisestä. Seuranta toteutetaan kirjallisen lomakkeen ja tapaamisen avulla. Mies palauttaa hänelle ennalta

toimitetun lomakkeen tapaamisessa, jossa sen sisältöä läpikäydään. Seurannassa työntekijä pyrkii arvioimaan miehen väkivallattomuutta. Lisäksi seurantakäynnillä tarkastellaan miehen sen hetkistä elämäntilannetta kokonaisuudessaan.

Seurannassa otetaan huomioon puolison palaute miehen väkivallattomuudesta aina kun se on mahdollista. Sekä mies että nainen on tällöin haastateltu erikseen, nainen esimerkiksi perheneuvolassa. Tapaamisissa täytetyt seurantakaavakkeet on läpikäyty miehen ja naisen sekä molempien omien työntekijöiden yhteisessä tapaamisessa. Samalla aikana on arvioitu myös perheenjäsenten avuntarvetta ja heidät on tarvittaessa ohjattu jatkohoitoihin. Seuranta on toteutettu turvallisuusnäkökohdat huomioiden.

Lisätietoja toiminnasta;

www.lyomatonlinja.fi

VÄKIVALLAN KATKAISU -OHJELMA

VAIHE 1.

Arviointijakso

Lyömätön Linja
arkisin 9-16

(puhelinaikoina)

Yksilötapaamiset
3-5 kuukautta

Kirjallinen
sopimus ohjelmaan

osallistumisesta

VAIHE 2.

Yksilö -ja ryhmäprosessi

Ryhmäprosessi
15 ryhmäkäyntiä

+ yksilökäynnit

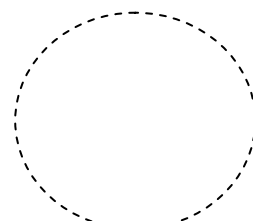
+ etenemisen seuranta

Työskentelyn päättävät
tapaamiset

+ jatkosuunnitelmat

+ seuranta

Verkostotyö,
muut auttajatahot

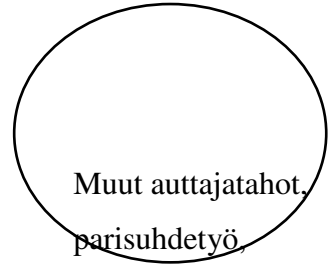

VAIHE 3.

Muut mahdolliset
auttajatahot

Saattaen vaihto
mahd. verkosto-
kokous

Muut auttajatahot,
parisuhdetyö,
terapiat tms.

VAIHE 4.

Seuranta

Seuranta noin puolen vuoden kuluttua
(mies, puoliso ja yhteistyöverkosto)

Väkivallan katkaisu -ohjelma

RYHMÄTYÖSKENTELYPROSESSIN TEEMAT JA SISÄLLÖT:

1. VÄKIVALLAN MUOTOJA

- 1.1. Fyysinen väkivalta
- 1.2. Väkivallan ja riidan ero
- 1.3. Henkinen väkivalta ja uhkailu

2. VALTA JA KONTROLLI/ TASA-ARVOINEN PARISUHDE

- 2.1. Seksuaalinen väkivalta / Seksuaalinen kanssakäyminen
- 2.2. Lasten käyttö väkivallan välineenä / Vastuullinen perheenisä
- 2.3. Kieltäminen ja syyttely / Rehellisyys ja periksi antaminen

3. VÄKIVALLASTA AIHEUTUVAT SEURAUKSET

- 3.1. Seuraukset naiselle
- 3.2. Seuraukset lapsille
- 3.3. Seuraukset miehelle

4. LAINSÄÄDÄNTÖ

- 4.1. Rikoslaki
- 4.2. Lähestymiskieltolaki
- 4.3. Lastensuojelulaki

5. VÄKIVALTA ILMIÖNÄ

- 5.1. Väkivalta ja tasa-arvo yhteiskunnassa ennen ja nyt
- 5.2. Väkivalta ja tasa-arvo yhteisöllisellä tasolla
- 5.3. Väkivalta ja tasa-arvo yksilön tasolla

SOPIMUS

Minä _____ olen tehnyt väkivaltaa _____.

Otan vastuun harjoittamastani väkivallasta ja sitoudun Lyömätön Linja Espoon toteuttamaan Väkivallan katkaisu -ohjelmaan.

Väkivallan katkaisu -ohjelmaan kuuluvat yksilötapaamiset, ryhmätoiminta sekä yhdessä sovitut tehtävät. Väkivallan katkaisu -ohjelman jälkeinen seuranta toteutetaan noin puolen vuoden kuluttua ohjelman päättymisestä. Lyömätön Linja Espoossa sitoo vaitiolovelvollisuus ohjelman aikana esiin tuomistani asioista. Lyömätön Linja Espoossa on oikeus käyttää kokemuksiani koulutus ym. tarkoituksissa tiedot muutettuna niin, ettei henkilöllisyyteni tule niistä esille.

Annan Lyömätön Linja Espoolle luvan olla yhteydessä tarvittaviin yhteistyöviranomaisiin, kuten _____ sekä puolisooni. Puolisollani on oikeus olla yhteydessä Lyömätön Linja Espooseen, jolla ei ole velvollisuutta kertoa minulle yhteydenotoista.

Tieto Väkivallan katkaisu -ohjelmaan sitoutumisestani välitetään puolisololleni sekä valitsemalleni henkilölle, jonka yhteystiedot ovat alla.

Valitsemani henkilön yhteystiedot:

Väkivallan katkaisu -ohjelma keskeytyy, jos:

- Jätän tulematta sovittuun yksilö tai ryhmätapaamiseen ilmoittamatta siitä etukäteen.
- Tulen yksilö tai ryhmätapaamiseen päihteiden vaikutuksen alaisena.
- Tietoisesti salaan tai vääristelen tapahtumia.

Lyömätön Linja Espoossa ilmoittaa Väkivallan katkaisu -ohjelman suorittamisen puolisololleni sekä tähän sopimukseen nimetyille henkilölle ja yhteistyöviranomaisille. Väkivallan katkaisu -ohjelman keskeytyessä Lyömätön Linja Espoossa on oikeus tiedottaa tapahtuneesta em. henkilöitä.

Espoossa ____/____.2003

Allekirjoitus

J-P Salonen
LYÖMÄTÖN LINJA ESPOOSSA
Harakantie 5
02600 Espoo
Puhelin 5476 0140
www.lyomatonlinja.fi

5 LIITE 2. LYÖMÄTÖN LINJA ESPOOSSA -YHTEISTYÖVERKOSTO:

Vuosina 2000-

Sosiaali- ja terveystalvelujen suunnittelu- ja kehittämisyksikkö,
Espoon kaupunki
Kehittämispäällikkö Maritta Samuelsson

Perheasiainneuvottelukeskus Tapiola
Perheneuvoja
Ann-Mari Hintikka

Perheneuvola
Perheneuvoja Tuula Majala
Matinkylän perheneuvola

Espoon poliisilaitos
Rikoskomisario Jukka Kaski
ja Ylikonstaapeli Timo Knuutti
Väkivaltarikosyksikkö

Espoon Kihlakunnanvirasto
Syyttäjäsasto
Johtava Kihlakunnan syyttäjä
Heikki Poukka
(Tom Ifstrom 1.11.2002 alkaen)

Terveyskeskuslääkärit
Lääkäri Seppo Miettinen
Suvelan terveysasema

Sosiaalityö (Matinkylä-Olari)
Sosiaalityöntekijä
Mirja Tikkala

Lastenvalvoja
Tapani Wacklin
Leppävaaran sosiaalikeskus

Psyk. sairaanhoitaja (Miettisen ja Laurilan varahenkilö)
Marianne Siivonen
Espoon keskuksen sosiaali- ja terveyskeskus

Päivähoito/Espoonlahden sosiaali- ja terveystoimi
Kastevuoren päiväkotii
Lastentarhanopettaja Kaisa Nyberg

Lastenpsykiatrian poliklinikka/ Jorvin sairaala
Sosiaalityöntekijä
Irene Ojansuu

Psykiatrian poliklinikka
Sairaanhoitaja Laila Ekström-Immonen

Aikuispsykiatria/ Jorvin sairaala
Maj Len Stähle
Sosiaalityöntekijä

Jorvin sairaala
Ylihoitaja Tuija Leppäkoski

Kotipalvelu
Espoonlahden sosiaalipalvelutoimisto
Perhetyöntekijä Hilikka Karjalainen

Sosiaali- ja kriisipäivystys/Jorvi
Sosiaalityöntekijät Keijo Erikoinen

Jorvin sairaalan ea -päivystys
Sairaanhoitajat Jaana Malinen ja Inga Poutiainen

Espoon maahanmuuttaja yksikkö
Sosiaalityöntekijä Aino-Maija Kairamo

Äitiys- ja lastenneuvola
Terveystenhoitaja Tuula Kaasalainen

Espoon seurakunnat
Diakoni Petri Lehtisalo
Leppävaaran seurakunta

Espoon Turvakoti
Johtaja
Sirkka Liisa Aaltio

Lyömätön Linja Espoossa/ Jari Hautamäki ja J-P Salonen

